

Nieuwsbrief Suggnomè

Jaargang 2, nr. 4

15 november 2001

VAN DE REDACTIE

Verantw. Uitg:
Frederik Bullens
Bondgenotenlaan 150/1
3000 LEUVEN
Tel: 016/22 63 88
Fax: 016/22 74 82
Bank: 736-0001066-63
E-mail: suggnoms@wvl.be

In dit nummer:

<i>Van de redactie</i>	1
<i>Homologatie en herstelrecht</i>	3
<i>De homologatie in het voorontwerp van wet houdende antwoorden op delinquent gedrag door minderjarigen</i>	5
<i>Visie van een parketmagistrate</i>	9
<i>Homologatie van een bemiddelingsvoorstel, een meerwaarde?</i>	11
<i>Homologatie van de overeenkomst door de jeugdrechter</i>	12
<i>Verslag van de samenspraak van 1 oktober 2001</i>	15
<i>Goed om weten</i>	21
<i>Samenspraak 14 december 2001</i>	26

Thema van voorliggende Nieuwsbrief is de homologatie van “het voorstel tot herstelbemiddeling” zoals voorzien in het voorontwerp van wet houdende antwoorden op delinquent gedrag door minderjarigen. Voor- en nadelen van de figuur van de homologatie in het kader van herstelbemiddeling worden door verschillende auteurs vanuit diverse hoeken belicht en tegen de achtergrond geplaatst van de vraagstelling m.b.t. de relatie van het bemiddelingswerk met het gerechtelijk systeem.

Doelstelling van het gerechtelijk optreden is het bewerkstelligen van normconformiteit en dit door bij normovertreding te voorzien in een gekanaliseerde uitoefening van maatschappelijke dwang. Het hogere doel is op die manier samenleven (opnieuw) mogelijk te maken. Om haar opdracht waar te maken dient het gerechtelijk systeem een radicale reductie door te voeren van een veel complexere werkelijkheid en deze terug te brengen tot een strafrechtelijke kwalificatie.

Het aanbod herstelbemiddeling vertrekt van deze geobjectiveerde werkelijkheid, met name van de omschrijving door de gerechtelijke instanties van een bepaald feit als een misdrijf en dit op basis van de in de samenleving gangbare wetgeving. Meteen worden ook de kwalificaties ‘dader’ – ‘slachtoffer’ bepaald. Tijdens het bemiddelingsproces wordt de overtreding van een objectief omschreven norm en de kwalificaties van ‘slachtoffer’ en ‘dader’ ingekleurd vanuit de respectieve persoonlijke bele-

vingsrealiteiten. De objectieve kwalificaties krijgen een subjectief gelaat en het abstract moreel waarde kader een subjectieve invulling. Tijdens het bemiddelingsproces geven partijen mee zin en betekenis aan normen en waarden in onze samenleving. Uit de praktijk blijkt dat juist deze zingeving betrokkenen inspireert tot oplossingen en toelaat het gebeurde te integreren en toekomstgericht hanteerbaar te maken. Het bemiddelingsproces geeft zodoende aan partijen de kans om (opnieuw) binding te krijgen met de inhoudelijke wortels van normen en waarden en op die manier (opnieuw) binding te krijgen met hun directe omgeving en met de samenleving.

Het eindresultaat van het bemiddelingsproces wordt overgemaakt aan de gerechtelijke instanties en dit noodgedwongen in een vorm die opnieuw een reductie betekent van de werkelijkheid. In het voorontwerp van wet houdende antwoorden op delinquent gedrag door minderjarigen wordt in dit verband gesproken over een ‘voorstel tot herstelbemiddeling’ dat overgemaakt wordt aan de rechter met het oog op homologatie. Vraag is met welke intentie de figuur van de homologatie werd ingeschreven in dit voorontwerp en onder welke voorwaarden dit desgevallend een meerwaarde kan betekenen voor de betrokkenen in het herstelbemiddelingsproces. In de voorliggende bijdragen formuleren de auteurs in dit verband een aantal suggesties die zeker de moeite waard zijn om voorwerp uit te maken van verder debat!

De aandachtige lezer zal ondertussen al gemerkt hebben dat auteur van deze bijdrage een enigszins andere schrijfstijl hanteert dan deze waarvan u de voorbije periode kon genieten.

Aan het woord is hier de ex-coördinator van Suggnomè die de beslissing nam om haar vroegere rol binnen deze vereniging, na een relatief kort intermezzo, terug op te nemen. Een woordje uitleg lijkt mij hier gepast.

Eind vorig jaar werd ik voor de keuze geplaatst mij verder te engageren als coördinator binnen Suggnomè of in te gaan op de vraag om een coördinerende functie op te nemen in het project Kruispunt-initiatieven Justitie – Welzijn – Veiligheid, gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap. Een moeilijke keuze. Ik 'floreerde' op Suggnomè. Het invullen van de coördinatiefunctie binnen een organisatie in volle ontwikkeling, actief op een uitermate boeiend en grensverleggend werkteerrein, vormde voor mij een enorme uitdaging. Gedragen door een gemeenschappelijke visie en een geëngageerde achterban kon ik samen met een groep gedreven medewerkers mee vorm en inhoud geven aan het ambitieuze project waarvoor Suggnomè zich begin 1999 geplaatst zag. Dit achterlaten was geen evidentie.

Toch maakte ik uiteindelijk de keuze een rol op te nemen in het project Kruispunt-initiatieven. Dit project kwam er op initiatief van een aantal organisaties, waaronder Suggnomè, die actief waren op het grensterrein Justitie – Welzijn – Veiligheid. De bedoeling van dit project is om te onderzoeken of de onderscheiden welzijnsgerichte initiatieven, die zich op dit raakvlak van verschillende rationaliteiten ontwikkelen, zich ondanks de verschillen ook verbonden weten in een gemeenschappelijk profiel en zo ja hier structureel vorm aan te geven. Dit appelleerde op mijn inhoudelijke gedrevenheid m.b.t. de ontwikkelingen op het raakvlak Justitie – Welzijn – Veiligheid, die doorheen mijn werkzaamheden binnen het forensisch werkveld gegroeid is. De kans om in dit zoekproces de rol op te nemen van stimulator kon ik niet laten liggen.

Dat de twijfel echter bleef, getuigt het feit dat ik op het allerlaatste moment de vraag voorgelegd heb aan de raad van bestuur van Suggnomè of ik de mogelijkheid kreeg om desgevallend na één jaar terug te keren. Dat ik op deze vraag een positief antwoord kreeg, was voor mij allerminst evident. Dit gegeven legde mogelijk een serieuze hypotheek op de opvolging. Wie zou de uitdaging aannemen om een coördinatiefunctie op

te nemen, zich hier ook voor 200% in te gooien, dit in de wetenschap dat het risico er in zit dat men na een jaar bedankt wordt voor de bewezen diensten. Frederik Bullens deed het en hoe. In een mum van tijd heeft hij zich inhoudelijk ingewerkt. Zijn kritische ingesteldheid gaf mee voeding aan de verdere ontwikkeling van het herstelrechtelijk concept. Overtuigd van de meerwaarde van dit concept profileerde hij zich al snel als medeverkondiger van de herstelrechtelijke idee. De medewerkers konden op zijn geëngageerde steun rekenen. Ondanks zijn voornamelijk inhoudelijke ambities volgde hij de organisatorische aspecten van het coördineren nauwgezet op. Terugkeren werd voor mij dan ook hoe langer hoe minder vanzelfsprekend.

De verlofperiode in de zomer greep ik aan om klaarheid te scheppen. Ik wou mijn belofte aan Frederik om begin september uitsluitel te geven m.b.t. mijn intenties, nakomen. De beslissing was snel genomen. Ik zou terugkeren naar Suggnomè. Mijn verbondenheid met de inhoud, met de organisatie en de mensen die deze inhoud dagdagelijks vorm geven, gaf de doorslag.

Ik blijf geloven in de zinvolheid van het project Kruispunt-initiatieven en wil mij ook hierin verder engageren maar dan vanuit mijn rol als coördinator van Suggnomè.

Op 1 januari 2002 is het zover. Ondertussen blijft Frederik met dezelfde inzet zijn rol opnemen. Ik wil hem hier voor bedanken. Ik kom terug in een organisatie die niet is blijven stilstaan, maar op hetzelfde elan is verder gegaan. De wijze waarop Frederik invulling gegeven heeft aan zijn functie heeft hieraan een essentiële bijdrage geleverd.

Marianne Regelbrugge

HOMOLOGATIE EN HERSTELRECHT

In het voorontwerp van wet 'houdende antwoorden op delinquent gedrag door minderjarigen' loopt de herstelbemiddeling als 'een rode achterliggende draad' doorheen de verschillende fasen van de afhandeling. De herstelbemiddeling zelf wordt opgevat als een buitengerechtelijke procedure, waarvan de uitvoering onder de bevoegdheid van de Gemeenschappen valt. De federale wetgever voorziet in een regeling voor de toeleiding naar herstelbemiddeling, de opvolging ervan en de verdere gerechtelijke afhandeling. Het is in deze laatste fase dat een 'homologatie' van de bemiddelingsovereenkomst wordt voorgesteld. Meer in het algemeen wordt in het voorontwerp de rol van Justitie met betrekking tot herstelbemiddeling gezien vanuit haar rechtsbeschermende functie. Bij het herinneren aan de noodzakelijke rechtswaarborgen heeft men zich in grote mate laten leiden door Aanbeveling R99(19) van de Raad van Europa. Deze schrijft onder andere het vrijwillige en vertrouwelijke karakter van bemiddeling voor, alsook het recht op rechtsbijstand en – voor minderjarigen – op ouderlijke bijstand. De bemiddelingsovereenkomst mag enkel redelijke en proportionele verplichtingen bevatten.

Voor zover een herstelrechtelijke aanpak streeft naar een zo zelfstandig mogelijke oplossing van het probleem door de direct betrokkenen en een spaarzaam omspringen met het strafrecht voorstaat, is het bijkomend laten homologeren van een bemiddelingsovereenkomst door een gerechtelijke instantie niet vanzelfsprekend. De figuur van de homologatie is alleszins nieuw in het Belgische herstelrechtelijke landschap. Nergens wordt de gerechtelijke afhandeling in die juridische betekenis vorm gegeven, hoewel de afhandeling bij de verschillende types van slachtoffer-daderbemiddeling ruimte laat voor een zekere honorering.

Hoe is de homologatie in het voorontwerp van wet opgevat en welke functie vervult deze? Het voorstel van herstelbemiddeling, uitgewerkt onder leiding van een erkende bemiddelingsdienst of een erkend bemiddelaar, wordt overgemaakt aan de procureur des Konings. Hieruit moet reeds blijken dat 'de betrokkenen vrij en met positieve betrokkenheid tot een voor ieder billijk en passend herstel hebben besloten' (art. 107 § 1). Dat voorstel wordt door de procureur des Konings ter homologatie overgemaakt aan de jeugdrechtbank, de uit-

gebreide jeugdrechtbank of de uitvoeringsjeugdrechter, al naargelang de gerechtelijke fase waarin de herstelbemiddeling werd geïnitieerd en uitgevoerd. Tegelijkertijd roept de procureur des Konings de betrokken personen (die het voorstel hebben ondertekend) bij gerechtsbrief op om te verschijnen op de terechtzitting.

De homologatie heeft in het voorontwerp van wet – zoals reeds gesuggereerd – een (rechts) beschermende finaliteit. Het betreft een vorm van controle door de rechter. Wat gehomologeerd wordt, is de overeenkomst van de bemiddeling. Bij de artikelsgewijze bespreking wordt een tweeledige bedoeling vooropgesteld: (1) bescherming van beide partijen tegen beïnvloeding en druk, waarbij gewezen wordt op de ongelijke positie van de minderjarige, en (2) een desgewenste evaluatie van 'het blinde vertrouwen in de bemiddelingscapaciteiten van de onafhankelijke bemiddelaar'. Vanuit een herstelrechtelijke benadering dringen zich hier onmiddellijk een tweetal bemerkingen op:

- ◆ Voorwerp van homologatie is het resultaat van de bemiddeling. Dit had ook het *proces* van herstelbemiddeling kunnen zijn. Dit zou de homologatie mogelijk een andere doelstelling gegeven hebben (zie verder). Hoe dan ook bestaat het risico dat een systematische homologatie van de *overeenkomst* een te sterke nadruk gaat leggen op de *bemiddelingsuitkomst*, wat gevolgen kan hebben voor de gehanteerde bemiddelingsmethodiek.
- ◆ Het vertrouwen in de bemiddelingscapaciteiten van de bemiddelaar dient in individuele dossiers onvoorwaardelijk aanwezig te zijn, ook van de kant van de gerechtelijke overheid. Bemiddelaars – zeker wanneer ze werken in het kader van een bemiddelingsdienst – bieden door hun opleiding en supervisie voldoende waarborgen. Het lijkt me bovendien voor een rechter, die uiteraard vanuit een andere – namelijk rechtsprekende – logica werkt, bijzonder moeilijk om zich in te laten met de kwaliteit van de bemiddeling. Gerechtelijke instanties kunnen wel een bijdrage leveren in de totstandkoming van praktijkstandaards voor bemiddeling.

Vanuit een herstelrechtelijk denken wordt veel belang gehecht aan rechtsbescherming en de procedure waarborgen voor de betrokkenen. Getuige daarvan de vermelde Aanbeveling, maar ook tal van publicaties en andere vormen van regelgeving. Men

zou in dit kader de tussenkomst van de rechter kunnen zien als een mogelijkheid voor marginale toetsing van de bemiddeling of van het bemiddelingsresultaat. Deze toetsing is belangrijker naarmate de uitkomst van bemiddeling meer gevolgen kan hebben voor de strafrechtelijke afhandeling. Voorwerp van toetsing kan zijn: het vrijwillige karakter van de bemiddeling, de wettelijkheid van de (bemiddelings)procedure, de redelijkheid van de overeenkomst, de proportionaliteit van de aangegane verbintenissen ten opzichte van de ernst en de schadelijke gevolgen van de feiten, en de gelijkheid inzake het bemiddelingsaanbod en de gerechtelijke afhandeling. Daarnaast zal de rechter waken over mogelijke belangen van derden en over eventuele maatschappelijke belangen. Het rechterlijk bekrachtigen van een bemiddelingsovereenkomst kan tevens het bekomen akkoord een betere juridische basis geven, wat de afdwingbaarheid vergemakkelijkt en een tweede behandeling voor dezelfde feiten uitsluit (het *non bis in idem* principe). Het verzekeren dat iedere rechtzoekende – slachtoffer of dader – gelijke kansen heeft om aan bemiddeling deel te nemen, dient m.i. een eerste bekommernis te zijn van Justitie. Dit betekent: bemiddeling mogelijk maken als een participatief basisrecht en niet als een gunst of als een voorwaarde tot het ontvangen van recht. Maar wellicht overstijgt deze invulling van de rechtsbeschermende functie – het faciliteren en verzekeren van de toegang tot het debat – het opzet van het onderhavige voorontwerp.

Homologatie werd hierboven opgevat in formele, rechtsbeschermende zin. Er is echter meer aan te voeren vanuit een herstelrechtelijke invalshoek. Men kan zich namelijk de vraag stellen of in het verlengde van bepaalde vormen van slachtoffer-daderbemiddeling geen specifieke inhoudelijke functie dient toebedeeld te worden aan de rechter of althans, aan de fase van de rechterlijke besluitvorming of de strafbepaling. Hierbij kan men dan in de eerste plaats denken aan de meer ernstige misdrijven, die noodzakelijkerwijs voor de rechter gebracht worden. Om zowel praktische als principiële redenen lijkt mij een veralgemening van een rechterlijke tussenkomst voor alle types van bemiddeling niet wenselijk. Wat hier dus in de toepasselijke gevallen bedoeld wordt, is een meer inhoudelijke of materiële homologatie van de bemiddeling. Vanuit de ervaringen met herstelbemiddeling voor dagvaardingswaardige zaken kan immers gepleit worden voor een verderzetting van de dialoog tussen slachtoffer en dader op het niveau van de rechtszitting. Het voorwerp van de slachtoffer-daderdialoog

betreft namelijk niet alleen de individuele en burgerlijke gevolgen van het misdrijf, maar eveneens de maatschappelijke dimensie van het probleem en de wenselijke strafrechtelijke reactie. Buiten beschouwing gelaten hoe een en ander concreet kan gerealiseerd worden, blijkt er zich hier een mogelijkheid voor te doen om het rechtspreken meer democratisch en participatief te maken. Aldus zou meer rechtstreeks aansluiting kunnen gevonden worden bij de rechtsbeleving van de betrokkenen en wordt een veelzijdig herstel vóór de rechter mogelijk gemaakt. Homologatie of bekrachtiging door de rechter – nadat deze geluisterd heeft naar, of deelgenomen heeft aan het gesprek tussen de conflictpartijen – zou zo een belangrijke symbolische maar ook effectieve maatschappelijke functie kunnen hebben. Een dergelijke vorm van homologeren zou ook meer kansen bieden om het engagement van bemiddeling (de deelname door slachtoffer, dader en hun omgeving, los van het resultaat) op maatschappelijk vlak te honoreren. Hiermee komen we in de omgeving van andere herstelrechtelijke modellen zoals dat van de *sentencing circles*, waar naast de rechtzoekenden en vertegenwoordigers van de gemeenschap de rechter, het openbaar ministerie en de advocaten deel uitmaken van het gezamenlijke overleg. Uit de tekst van het voorontwerp van wet (art. 107 § 2) is in dit kader niet duidelijk af te leiden welke functie het verplicht verschijnen van alle betrokken partijen op de ‘terechtzitting’ heeft.

Een formule, waarbij tijdens de rechtszitting ruimte gelaten wordt voor directe dialoog tussen alle betrokkenen, staat haaks op de huidige, sterk geformaliseerde en vaak polariserende invulling van de tegensprekelijkheid. Een en ander vereist een heuse cultuuromslag bij de diverse actoren van de strafrechtelijke afhandeling. Indien een ondersteunende of faciliterende context niet aanwezig is, doet men er beter aan de dialoog niet uit te breiden naar de fase van de rechterlijke besluitvorming. In dit verband zou het nuttig zijn na te gaan hoe de bemiddelingszittingen verlopen in het kader van de strafbemiddeling. Wat zich hier wellicht opdringt, is een behoedzaam uitproberen van een totaal nieuwe zittingsmethodiek. Dit kan maar op een zinvolle manier gebeuren mits er bij de betrokken professionele groepen een voldoende gemeenschappelijk draagvlak aanwezig is op het gebied van achterliggende waarden en principes. Dan zou homologatie door de rechtbank, naast de rechtsbeschermende functie, inderdaad een belangrijke inhoudelijke meerwaarde kunnen bieden.

Ivo Aertsen
Professor criminologie
KULeuven

DE HOMOLOGATIE IN HET VOORONTWERP VAN WET HOUDENDE ANTWOORDEN OP DELINQUENT GEDRAG DOOR MINDERJARIGEN

Inleiding

In het voorontwerp van wet van 1/7/2001, geschreven door de Heer Chr. Maes, kan zowel de parketmagistraat, de jeugdrechter, de uitgebreide jeugdrechtbank als de uitvoeringsjeugdrechter een zaak doorverwijzen voor herstelbemiddeling. De gehele bemiddelingsprocedure verloopt in 5 fasen. De laatste fase houdt in dat de Procureur des Konings, wanneer hij/zij in het bezit gekomen is van “*het voorstel tot herstelbemiddeling*”, deze overmaakt aan de rechter met het oog op homologatie. Deze homologatie is het onderwerp van dit artikel. Eerst richten we onze schijnwerpers op wat volgens ons de kern van herstelbemiddeling is. Vervolgens gaan we dieper in op de homologatie, op mogelijke voordelen die we hieraan zien, maar ook diverse risico's. Enkele suggesties ronden het geheel af.

Vooraleer we definitief van start gaan, willen we eerst nog de Heer Maes proficiat wensen met dit grondig uitgewerkt en weldoordacht voorontwerp van wet. We beseffen maar al te goed dat negatieve kritiek geven op zo'n lijvig document o zo gemakkelijk is. Dit artikel is dan ook niet meer dan een poging om het denkproces in verband met de homologatie mee te stofferen.

1. Herstelbemiddeling

1.1. Communicatieproces

Bij herstelbemiddeling gaan dader en slachtoffer samen, onder leiding van een neutrale bemiddelaar, op

zoek naar een reactie op het misdrijf. De focus ligt op de (rechtstreekse of onrechtstreekse) communicatie tussen de betrokken partijen en op de oplossing van het onderlinge conflict dat door het misdrijf is ontstaan.

1.2. Buitengerechtelijk aanbod

Herstelbemiddeling wordt idealiter gezien als een buitengerechtelijk aanbod, dat uitgevoerd wordt op verzoek van justitie, echter zonder voorafgaande duidelijkheid over het effect hiervan op de gerechtelijke besluitvorming. Herstelbemiddeling is dus geen maatregel of alternatieve afhandeling *van* justitie. Het gerecht heeft in eerste instantie enkel een voorwaardenscheppende rol. Het geeft een mandaat aan de bemiddelaar om te trachten de nodige ruimte te creëren zodat de partijen zelf op zoek kunnen gaan naar een vorm van communicatie en herstel. Het gerecht stelt zich daarbij open voor het door de partijen bereikte resultaat. De maatschappelijke dwang wordt uitgesteld ten voordele van de eigen oplossingscapaciteiten van de betrokkenen (principe van subsidiariteit). Precies door deze werkwijze kunnen de betrokken partijen (slachtoffer, dader, ouders, ...) zich erkend en aangesproken voelen op hun verantwoordelijkheid. De achterliggende mensvisie is er dan ook één van geloof in en respect voor de potenties van de mens. Deze potenties betreffen o.a. de mogelijkheid tot het nemen van verantwoordelijkheid, tot het aangaan van dialoog en tot het zelf oplossen van conflicten.

1.3. Overeenkomst is het resultaat van een (langdurig) proces

Naast de uiteindelijke overeenkomst tussen de partijen is het proces waarbinnen getracht wordt het conflict op te lossen erg belangrijk. Gedurende het hele bemiddelingsgebeuren krijgen de partijen de gelegenheid te communiceren met elkaar. Er kan aldus een emancipatorische dialoog ontstaan. Hierdoor kan zich een gevoel van wederzijds respect ontwikkelen, van erkenning voor het leed van het slachtoffer.

fer, van erkenning voor de inspanningen van de dader. Het lijkt ons geen sinecure om dit hele (subjectieve belevings-) proces volledig weer te geven in de overeenkomst, maar het houdt wel de kern van herstelbemiddeling in. Of zoals Van Garsse het omschrijft: *“Samengevat komt het ons voor dat schadevergoeding wel degelijk belang heeft naar herstel toe, maar geenszins met dit herstel te identificeren valt. De weg waarlangs de schadevergoeding bereikt wordt is essentieel”*.

1.4. “Als misdrijf omschreven feit”

Precies daarom is de term *“als misdrijf omschreven feit”* in de jeugdbeschermingswet van '65 nog niet zo gek gekozen. Het geeft aan dat de werkelijkheid omtrent het delict (als die al bestaat) veel ruimer is, veel rijker is dan de actuele daad (hét misdrijf, of beter nog: een artikel uit het Strafwetboek). Het bemiddelingsproces tracht een stuk van deze werkelijkheid bespreekbaar te maken en aldus bloot te leggen. De uiteindelijke overeenkomst zal bijgevolg vaak gebaseerd zijn op deze bredere invalshoek en niet uitsluitend op het (strafrechtelijke) feit op zich.

1.5. Tegen-afhankelijkheid

Van Garsse koos voor de term *“tegen-afhankelijkheid”* om de specifieke relatie tussen de gerechtelijke besluitvorming en de dader-slachtofferbemiddeling te benoemen. *“Beiden hebben, zowel als aanbod als in hun procesmatig verloop, voortdurend met elkaar te maken, beïnvloeden elkaar, maar bepalen elkaar niet”*. De parketmagistraat of (jeugd)rechter kan het bemiddelingsresultaat mee in rekening nemen bij zijn/haar beslissing. De partijen realiseren zich dat hun inspanningen tot het zoeken naar een oplossing niet zonder betekenis zal zijn voor het gerecht. Deze tegen-afhankelijkheid kan ertoe bijdragen dat alle betrokken partijen (dader, ouders, slachtoffer) zich erkend voelen, zich mee verantwoordelijk voelen voor het zoekproces naar herstel.

2. De homologatie

2.1. Wat?

Volgens de Verschuieren woordenboek betekent homo-

logeren iets *“bekrachten, gerechtelijk goedkeuren, rechtskracht verlenen aan”*.

In het voorontwerp van wet lezen we: *“De homologatie van het resultaat van een herstelbemiddeling beschermt beide partijen tegen beïnvloeding en druk die bewust of onbewust mogelijk is. De ongelijke positie van de minderjarige in het proces verdient een rechtelijke toetsing. De homologatie door de rechter biedt bovendien de mogelijkheid het blinde vertrouwen in de bemiddelingscapaciteiten van de onafhankelijke bemiddelaar te evalueren”*. In zijn rapport blijft Maes ons het antwoord schuldig op de vraag wat deze homologatie precies inhoudt, hij beschrijft enkel waarom hij deze homologatie wenst. Kortom, meer vragen dan antwoorden. We sommen er enkele op. Betekent dit dat de rechter enkel “ja” of “neen” moet antwoorden? Of houdt de homologatie ook een beoordeling in, zeg maar een (inhoudelijke) evaluatie van wat de partijen zijn overeen gekomen? Of kan je het omschrijven als een zekere toetsing van de overeengekomen proportionaliteit? Daarnaast vragen we ons af of de overeenkomst een dading wordt na de homologatie? Voor slachtoffers van minderjarige daders is dit misschien wel belangrijk want jongeren zijn handelingsonbekwaam waardoor overeenkomsten die zij ondertekenen niet van rechtswege uitvoerbaar zijn. Een homologatie zou van deze overeenkomsten iets authentieks en afdwingbaars kunnen maken. Dit kan bijvoorbeeld belangrijk zijn wanneer de dader verzaakt aan de uitvoering.

2.2. De bekommernissen van Maes

We begrijpen de bezorgdheid van de Heer Maes. We zien hierin twee aspecten: enerzijds, de ongelijke positie van de minderjarige en, anderzijds, de deskundigheid van de bemiddelaar.

a) De ongelijke positie van de minderjarige: Een minderjarige dader heeft terecht een aparte positie. De ongelijke positie van de jonge dader, bijvoorbeeld als dat in combinatie is met een rancuneus slachtoffer, zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot een niet billijke overeenkomst tussen dader en slachtoffer.

Een terechte bekommernis dus, maar is het niet precies één van de kerntaken van de bemiddelaar om het evenwicht tussen dader en slachtoffer te bewaken? Zo zijn we meteen bij de tweede bekommernis beland.

b) De deskundigheid van de bemiddelaar: Iedereen is het er allicht mee eens dat niet iedereen zomaar mag bemiddelen tussen daders en slachtoffers. Een ondeskundige en bijv. partijdige bemiddelaar kan aanleiding geven tot een overeenkomst die niet rechtvaardig is voor beide partijen. Dit kan er bijvoorbeeld toe bijdragen dat het slachtoffer zich een tweede maal gevictimiseerd voelt. Dit willen we zeker te allen tijde vermijden. Controle op de deskundigheid van de bemiddelaar lijkt dus terecht. Alleen stellen we ons de vraag of dit niet in een vroeger stadium moet plaatsvinden dan door de rechter aan het einde van de rit. We komen hierop terug.

2.3. Voordelen van een homologatie

Een homologatie door de rechter van de afgesloten overeenkomst tussen de partijen kan allerlei voordelen opleveren, bijvoorbeeld:

a) We kunnen ons voorstellen dat het slachtoffer en de dader zich extra erkend kunnen voelen wanneer de overeenkomst bekrachtigd wordt door de rechter. Dit zou kunnen beleefd worden als een officiële erkenning van hun leed en een valorisatie van de inspanningen om tot een oplossing van het conflict te komen.

b) Ook zou dit kunnen aangevoeld worden als een juridische beveiliging, indien partijen weten dat wat ze overeen komen nog eens zal beoordeeld worden door een rechter. Zou dit niet een zekere geruststelling kunnen geven, een zekere veiligheid? Soms vragen de partijen zich tijdens een bemiddeling af wat de rechter ervan zou denken. Met een homologatie weten ze dat deze toetsing altijd zal gebeuren.

c) Vertrekkend vanuit een visie van een emancipatorische pedagogiek, vragen we ons af of deze homologatie voor de minderjarige dader geen extra bekrachtiging zou kunnen zijn van het herwonnen vertrouwen van de ouders?

d) En tot slot zou je kunnen stellen dat via de

homologatie misschien een bepaalde manier van communiceren, een wijze van omgaan met conflicten binnengebracht wordt in het justitiële apparaat?

2.4. Risico's van de homologatie

We zien echter ook risico's aan de homologatie, en dit op verschillende vlakken.

a) Homologatie impliceert, denken we, dat er ook een mogelijkheid bestaat dat de rechter een overeenkomst niet homologeert. Dit roept bij ons vele vragen op: Hoe zullen de partijen dit ervaren? Zou het kunnen dat zij dit gaan beleven als een zekere miskenning van hun inzet? Zij hebben uiteindelijk zeer veel tijd en energie gestoken in de bemiddeling, ze hebben samen een heel proces doorlopen, na vaak hard werken zijn ze uiteindelijk tot een overeenkomst gekomen, en deze wordt dan 'afgekeurd' door de rechter. Zou dit bij de partijen niet het gevoel kunnen geven dat het aanvankelijk geloof door justitie in de eigen oplossingscapaciteiten van de betrokkenen toch wel erg beperkt is? De tegen-afhankelijkheid lijkt hier in nauwe schoentjes te komen staan. En moge het duidelijk zijn: dit is volgens ons van een andere orde dan dat de magistraat, na in het bezit te zijn gesteld van de overeenkomst, beslist om toch nog te vervolgen. Hiermee hebben we geen enkele moeite. We stelden nl. reeds dat bemiddeling een buitengerechtelijk aanbod is en de beslissing van de magistraat kan beïnvloeden, maar zeker niet uitsluiten.

Daarnaast vragen we ons ook af wat de verdere procedure zal zijn indien de rechter de overeenkomst niet wenst te homologeren. Betekent dit dat de partijen terug rond de tafel moeten gaan zitten?

Gaat de rechter motiveren waarom hij/zij niet heeft gehomologeerd? Vertrekkend vanuit diezelfde emancipatorische pedagogiek van hierboven stellen we ons de vraag wat dit zal betekenen in de relatie jongere-ouders? Kan dit niet een risi-

co in

houden dat de herwonnen geloofwaardigheid terug op de helling komt te staan?

b) Een tweede situatie waarbij we ons vragen stellen is dat ook wanneer de parketmagistraat de bemiddeling initieert, de overeenkomst toch nog voorgelegd moet worden aan de rechter. Een greep uit de vragen die we ons hierbij stellen: Gaat dit de procedure niet verzwaren én verlengen? Uiteindelijk kan er pas met de uitvoering van de overeenkomst begonnen worden, wanneer deze gehomologeerd is. Of kan het ook vroeger, echter met het risico dat de overeenkomst uitgevoerd werd en nadien herroepen wordt door de rechter? Wat dan? Bestaat er niet een risico dat -om de rechtbank niet té overvragen- (terug) heel wat dossiers geseponeerd zullen worden, die nu voor herstelbemiddeling in aanmerking komen, met als gevolg dat mogelijks slachtoffers weer in de kou blijven staan? Moet er (daarom) qua ernst van de feiten geen ondergrens bepaald worden?

c) Overstijgend stellen we ons ook nog de vraag of de rechter, vertrekkende vanuit de idee dat de overeenkomst het resultaat is van een langdurig proces, de billijkheid van een overeenkomst inhoudelijk voldoende genuanceerd kan beoordelen, zonder dat hij/zij de weg er naar toe grondig kent. Schuilt hierin toch niet een risico dat de overeenkomst uiteindelijk zal getoetst worden aan de normen binnen het strafrecht, waar de emotionele dimensie (nog steeds) leeft in de schaduw van de materiële en rationele?

Kortom, we zien voordelen aan de homologatie, maar ook risico's. In plaats van elke overeenkomst te laten homologeren door de rechter aan het einde van het proces, denken we dat er nog andere mogelijkheden bestaan om tegemoet te komen aan de hierboven geformuleerde bekommernissen/voordelen/risico's.

4. Enkele voorstellen

4.1. Rechtswaarborgen

Je zou kunnen overwegen om het in- en uit het bemiddelingsproces stappen te omgeven door (meer) rechtswaarborgen. Bijvoorbeeld de partijen er voortdurend op wijzen dat ze vrijwillig deelnemen en ze er op elk moment kunnen uitstappen. De omkadering door de advocatuur kan zeker nog versterkt worden. Overwogen zou bijvoorbeeld kunnen worden om ook het slachtoffer ambtshalve een raadsman toe te wijzen. Mogelijks versterkt dit de gelijkwaardigheid tussen de twee partijen? Er zou een klachtenbank kunnen opgericht worden, waar misnoegde partijen eventueel klacht kunnen neerleggen over het bemiddelingswerk. Dit laatste brengt ons meteen tot het volgende punt.

4.2. De deskundigheid van de bemiddelaars

Een deontologische code voor de herstelbemiddelaar is volop in ontwikkeling. Het uitwerken van een dergelijke code impliceert meestal ook dat er een klachten tuchtrecht wordt opgesteld én een onafhankelijke klachtencommissie wordt opgericht. Indien dit controle-orgaan goed functioneert en voortdurend waakt over de professionaliteit van het beroep, vragen we ons af of dit niet voldoende garanties biedt voor wat betreft de deskundigheid van de bemiddelaar. Of misschien zelfs wel meer garanties dan de homologatie. Een belangrijk voordeel hierbij is dat de partijen vanaf het begin zekerder zijn van een kwaliteitsvolle bemiddelaar.

4.3. Zittingsmethodiek

Tot slot zou je kunnen overwegen om de zgn. zittingsmethodiek te hanteren, waarop naast de onderhandelende partijen en de bemiddelaar ook de rechter aanwezig is en waar op dat moment het vonnis letterlijk geschreven wordt. Met deze werkwijze trek je de filosofie van herstelrecht door tot op de zitting. Je zou misschien wel kunnen stellen dat met deze methodiek de voordelen van de homologatie gecombineerd worden met de bekommernissen van de Heer Maes. Of nog anders gezegd: homologatie en tegenafhankelijkheid lijken zich hier te verzoenen. De rechter neemt deel aan de dialoog en kan op dat moment ook een inbreng hebben, kan bijvoorbeeld de partijen

honoreren voor hun inzet. De partijen blijven geresponsabiliseerd, krijgen de gelegenheid de overeenkomst toe te lichten, én er is ook een rechtelijke toetsing. Juridisch gezien zou je hier kunnen spreken van een tegensprekelijk debat, vanuit herstelrechtelijk kader betreft het een dialoog tussen alle partijen, ook de rechtelijke macht. Dit lijkt ons een sluitstuk van wat wel eens participatieve justitie genoemd wordt, en dus de moeite waard om verder over na te denken.

Hilde Geudens

Vzw Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg

VISIE VAN EEN PARKETMAGISTRATE

Deze tekst is een weergave van een gesprek met Mevrouw Deslypere, eerste substituut Procureur des Konings te Brugge. Zij is verbindingsmagistrate van bemiddeling in strafzaken en hoofd van de jeugdsectie.

In het wetsvoorstel van Christian Maes wordt voorzien dat een overeenkomst van een dader-slachtoffer bemiddeling wordt gehomologeerd. In welke mate denkt u dat het noodzakelijk is dat zulke overeenkomst gehomologeerd wordt?

Ik denk dat een homologatie nodig is om een overeenkomst afdwingbaar te maken. Indien de overeenkomst niet wordt uitgevoerd moet men, indien geen homologatie, naar de rechtbank stappen om tot uitvoering over te gaan. Een homologatie geeft een zekere meerwaarde voor beide partijen en maakt de overeenkomst afdwingbaar. Zeker bij overeenkomsten waar financiële afspraken gemaakt worden, lijkt mij dit aangewezen.

Door wie vindt u dat er gehomologeerd moet worden?

Bij herstelbemiddeling meerderjarigen in ernstige delicten is het evident dat deze homologatie gebeurt tijdens de zitting op de correctionele rechtbank.

Bij zaken voor de jeugdrechtbank lijkt het mij evident dat je daar eveneens de homologatie vraagt. Dit kan dan één van de aspecten van de behandeling van de zaak zijn. Voor jeugdzaken waar de jeugdrechter niet gevat wordt en er een buitengerechtelijke afhan-

deling plaatsvindt, vraag ik mij af of je dan steeds naar de jeugdrechter moet gaan voor een homologatie. Dat lijkt mij onecht gebruik van de rechtbank. Bij overeenkomsten met financiële afspraken waarvan de uitvoering lang duurt, is een homologatie misschien wel nog zinvol om reden dat ze afdwingbaar wordt. Maar wanneer de overeenkomst geen geldelijke gevolgen omvat dan lijkt mij een homologatie overbodig. Binnen een bemiddeling heb je immers nog steeds de bemiddelaar en de advocaten van de partijen die de rechten bewaken.

We mogen ook niet vergeten dat bij een procedure van herstelbemiddeling de partijen constructief willen meewerken aan een herstel. Wanneer je dan steeds de achterdochtige persoon gaat spelen die dit nog wil controleren omdat er misschien slechte bedoelingen achter zitten, in hoeverre heb je dan nog een herstelbemiddeling?

Kan een homologatie nog een andere waarde hebben dan het afdwingbaar maken?

Bij zaken die niet voor de (jeugd)rechter komen zie ik geen andere meerwaarde. Voor zaken die wel voorkomen, gaan de partijen uiting geven van wat zij reeds overeengekomen zijn onder elkaar. Slachtoffer en dader kunnen aan de rechter weergeven welke inspanningen zij reeds geleverd hebben en dit laten waarderen door de rechter. Het is dan meer dan louter een financiële bekrachtiging maar het toont ook de ingesteldheid van beide partijen. De rechter kan op deze wijze rekening houden met alle facetten wanneer hij zijn vonnis neemt.

Vindt u dat partijen er zelf voor kunnen kiezen om een overeenkomst te laten homologeren zuiver ter waardering, ter felicitatie? Bijvoorbeeld bij dossiers die niet gedagvaard worden.

Volgens mij wordt dit een oneigenlijk gebruik van justitie. Indien een overeenkomst een afbetaling inhoudt, wel. Zo niet, vind ik het wat verregaand.

Vindt u dat een homologatie op parketniveau kan?

Ik denk niet dat een parketmagistraat een overeenkomst kan bekrachtigen. Het is alleen de rechter die hiervoor de bevoegdheid heeft.

Dat brengt ons tot de bemiddeling in strafzaken. Daar heb je ook het gegeven dat de overeenkomst tussen dader en slachtoffer als luik van de schaderegeling mee kan opgenomen worden in een zittingspv. In welke mate kan men hier spreken van een homologatie?

Als je een zaak in strafbemiddeling behandelt dan

bemiddel je over de straf. Je laat de kans aan de partijen om een oplossing te zoeken buiten de rechtbank wat resulteert in een overeenkomst tussen het parket en de dader. Het parket gaat de verbintenis aan om verval van strafvordering te verlenen wanneer de dader zijn afspraken nakomt.

Wat dader en slachtoffer overeenkomen zie ik als een facet, of meer bepaald een voorwaarde, om tot een overeenkomst te komen tussen dader en parket. De ondertekening van het zittingspv is wel een bekrachtiging van iets maar ik zie het niet zozeer als een homologatie van een overeenkomst tussen dader en slachtoffer.

In welke mate komt de overeenkomst tussen dader en slachtoffer terug in het zittingspv?

Deze overeenkomst is één van de belangrijkste elementen. Dat is ook de reden dat het slachtoffer altijd wordt uitgenodigd op de zitting. Het is goed wanneer het slachtoffer naar de zitting komt en zich nog eens kan uiten naar de dader toe. In meer persoonlijke zaken zien we dat zij meer verschijnen omdat ze het belangrijk vinden dat ze ook op het gerecht serieus genomen worden. De meeste slachtoffers komen echter niet opdagen. Volgens de bemiddelingsassistenten hebben zij na een indirecte of directe bemiddeling geen behoefte meer om te komen. Ze weten dat er een pv wordt getekend door de dader waar een essentieel luik naar het slachtoffer wordt opgenomen. Het pv wordt steeds aan het slachtoffer meegegeven of opgestuurd.

Wordt er soms een afzonderlijke overeenkomst opge maakt tussen dader en slachtoffer, naast het zittingspv?

Ja, maar alleen als we met een lange afbetaling zitten die de verjaringstermijn kan overschrijden, wordt er een afzonderlijke overeenkomst aan het pv gehecht. Zo niet worden de verbintenissen van de overeenkomst opgenomen in het zittingspv.

Stel dat dader en slachtoffer een overeenkomst hebben en de zaak wordt aanhangig gemaakt bij een rechtbank. Vindt u dat er bij de homologatie bepaalde zaken in vraag gesteld kunnen worden door de homologerende instantie, de rechtbank?

Ik vind niet dat je iets ter homologatie kan voorleggen wanneer de rechtbank geen enkele mogelijkheid heeft om daar iets over te zeggen.

Een homologatie is een toetsing van de overeenkomst of deze aanvaard kan worden. De rechter moet bewaken dat mensen iets zouden tekenen om er van af te

zijn. Sommige daders zijn bereid om alles te betalen. Dat zien we ook in bemiddeling in strafzaken. Zo heb ik een dader gekend die 100.000 fr. wou betalen daar waar het slachtoffer slechts voor 5.000 fr. schade had. We moeten er op letten dat slachtoffers geen misbruik maken van de zaak. In eerste instantie moet de bemiddelaar hierover waken.

Stel dat een dader er toch op staat om in zulk geval een extreem hoge schadevergoeding te betalen. (Men kan er dus vanuit gaan dat beide partijen volledig achter de overeenkomst staan) Vindt u het dan wel aanvaardbaar?

Ik zou dit niet aanvaarden. Het gaat om een evenwicht tussen degenen die het contract gaan afsluiten in een bepaalde situatie dat bewaakt moet worden. Normaal moeten deze veiligheden ingebouwd zijn in de bemiddeling. Rekening houdend met bepaalde factoren kan het wel gebeuren dat men meer betaalt dan de reële kosten. Maar ik vind dat we toch enige proportionaliteit moeten bewaken. Het is de taak van de rechter om controle uit te oefenen op een overeenkomst, dat zij niet alle proporties overschrijdt.

Wat wel kan, is bijvoorbeeld wanneer een slachtoffer geen schadevergoeding wenst en tevreden is met excuses. Zoiets moet je wel aannemen. Zonder bemiddeling is men ook niet verplicht om zich burgerlijke partij te stellen. Maar in de omgekeerde richting is er bij een homologatie wel enige toetsing nodig, anders gaan we naar een stempeljustitie.

Kris Mullens
Herstelbemiddelaar BAL

HOMOLOGATIE VAN EEN BEMIDDELINGSVOORSTEL, EEN MEERWAARDE?

Het voorontwerp van wet houdende antwoorden op delinquent gedrag door minderjarigen biedt heel wat voer

voor discussie op verschillende terreinen en voor diverse disciplines (juridische wereld, jeugdsector, welzijnssector, forensische wereld,...)

In dit artikel wil ik mij echter beperken tot enkele reflecties op **herstelbemiddeling** die in het voorontwerp als mogelijkheid geboden wordt aan een persoon die een als misdrijf omschreven feit heeft gepleegd vóór de leeftijd van 18 jaar (cfr. art. 103).

In het bijzonder art. 107 van het voorontwerp waarin gesteld wordt dat het bemiddelingsvoorstel overgemaakt wordt aan de jeugdrechtbank, uitgebreide rechtbank of uitvoeringsjeugdrechter met het oog op **homologatie**, is onderwerp van dit schrijfsel.

Als hulpverlener tewerkgesteld binnen de slachtofferzorgsector wil ik graag proberen om deze vraagstelling te benaderen vanuit de beleving en de positie van het slachtoffer.

Heel belangrijk voor een constructief verloop van het verwerkingsproces bij slachtoffers is het feit dat ze *erkend* worden in hun slachtofferschap.

Een erkenning niet alleen door hun dader (dmv. schuldbekenenis, verontschuldiging, schadevergoeding,...) maar evengoed door de nabije omgeving als door de bredere samenleving.

Herstelbemiddeling die leidt tot een billijk en passend herstel kan een antwoord zijn van *de dader* op die vraag naar erkenning van het slachtoffer.

Homologatie van een constructief bemiddelingsvoorstel zou een gedeeltelijk antwoord kunnen bieden vanuit *de samenleving* op de nood aan erkenning van het slachtoffer.

Een bekrachtiging van een bemiddelingsvoorstel door een hogere overheid i.c. justitie kan bij het slachtoffer een sterk gevoel van honorering ressorteren. Bovendien neemt -in de beleving van het slachtoffer- de overheid/samenleving hierdoor haar verantwoordelijkheid op.

Een homologatie creëert bij het slachtoffer echter een aantal verwachtingen. Niet in het minst de verwachting dat wat justitie homologeert, ook zal uitgevoerd worden. Jammer genoeg biedt homologatie geen garantie op uitvoering.

Slachtoffers die -ondanks de tussenkomst van de rechtbank- geconfronteerd worden met het niet uitgevoerd worden van het voorstel tot herstel, kunnen te kampen hebben met grote frustraties. Frustraties niet alleen ten aanzien van hun dader aan wie ze hun vertrouwen op herstel hebben geschonken, maar ook en vooral frustraties ten aanzien van justitie (die hierin de samenleving vertegenwoordigt). Dit omdat

justitie op dit moment niet kan garant staan voor wat ze zelf heeft bekrachtigd. Secundaire victimisatie op zijn best!

Wordt dit schrijfsel vanuit bovenstaande redenering dan een pleidooi voor een herstelbemiddeling zonder homologatie?

Enige nuancering dringt zich op.

Homologatie geeft dan misschien geen garantie op uitvoering, wel biedt deze bekrachtiging een hogere graad van rechtsbescherming.

Een bemiddelingsvoorstel afgesloten door slachtoffer en dader zonder tussenkomst van een derde i.c. justitie, kan bij niet uitvoering van de overeenkomst een stap naar de burgerlijke rechtbank veronderstellen.

Bij homologatie door de jeugdrechtbank kan in functie van de uitvoering van het bemiddelingsvoorstel de stap naar de burgerlijke rechtbank voor het slachtoffer vermeden worden.

Voor heel wat slachtoffers kan deze hogere vorm van rechtsbescherming belangrijk zijn, ondanks hun keuze voor herstelbemiddeling.

Dus toch een pleidooi voor homologatie?

Ook hier enkele bedenkingen:

} Homologatie zou moeten gebeuren kort na het afsluiten van de overeenkomst. Te lange tijd tussen het afsluiten van de overeenkomst en de homologatie kan nefast zijn voor het verwerkingsproces van het slachtoffer. Door uitgestelde homologatie kan een "revival" van de feiten en de daaraan gekoppelde emoties door het slachtoffer als negatief ervaren worden.

} Art. 25 stelt dat de procureur herstelbemiddeling kan initiëren samen met of afzonderlijk van artikel 20. In de veronderstelling dat het parket seponereert en tegelijkertijd herstelbemiddeling initieert, moet de overeenkomst tussen dader en slachtoffer dan ter homologatie aan de jeugdrechtbank worden voorgelegd? Is hier nog een rechtsgrond aangezien jeugdrechtbank bij seponering niet gevorderd wordt?

} Slachtoffers kunnen in functie van de verwerking van wat hen overkomen is een sterke nood ervaren aan controle. Deze controlebehoefte kan ontstaan ter compensatie van het onmachtgevoel gerezen naar aanleiding van het slachtofferschap. Bij een dergelijke verwerkingsstrategie is het zelf kunnen uitoefenen van controle op wat er verder met de zaak gebeurt heel belangrijk. Voor die slachtoffers kan homologatie ervaren worden als een onnodige

bemoeyenis van hogerhand, met controle -en autonomieverlies van het slachtoffer tot gevolg.

Ieder slachtoffer heeft echter een eigen individuele verwerkingsstrategie. Voor het ene slachtoffer zal de idee van homologatie meer welkom zijn dan voor het andere slachtoffer.

Misschien kan de vraag om al dan niet te laten homologeren, deel uitmaken van het bemiddelingsvoorstel (indien juridisch haalbaar).

In ieder geval is het voor alle slachtoffers van groot belang dat heel goed gededuid wordt wat de betekenis en de (beperkte) meerwaarde is van de homologatie.

Franceska Verhenne,
CAW Stimulans, afdeling slachtofferhulp

Art. 103: De mogelijkheid tot herstelbemiddeling kan de persoon bedoeld in art 3§1 worden geboden wanneer

- 1 Hij de materialiteit van het als misdrijf omschreven feit heeft erkend
- 2 Zijn ouders of de personen die het ouderlijk gezag uitoefenen, hiermee instemmen
- 3 De justitieassistent zijn advies heeft verleend over zijn maturiteit, zijn psychische en intellectuele capaciteiten om de zin van de herstelbemiddeling te vatten en om er volwaardig en vrij deel aan te nemen.

Art. 107§1: Zodra de procureur des Konings in het bezit is gesteld van het voorstel tot herstelbemiddeling waaruit blijkt dat de betrokkenen vrij en met positieve betrokkenheid tot een voor ieder billijk en passend herstel hebben besloten, maakt hij dit voorstel met het oog op homologatie over...

Art. 25§1: De procureur des Konings kan de persoon bedoeld in artikel 33,§1, de mogelijkheid bieden van de herstelbemiddeling wanneer de voorwaarden bedoeld in artikel 103 zijn vervuld.

Art. 25§2: De herstelbemiddeling kan afzonderlijk of gezamenlijk gebeuren met de toepassing van artikel 20.

Art. 20§1: De procureur des Konings kan aan de seponering voorwaarden verbinden wanneer de persoon bedoeld in artikel 3,§1, de materialiteit van het als misdrijf omschreven feit heeft erkend.

HOMOLOGATIE VAN DE OVEREENKOMST DOOR DE JEUGDRECHTER

(met een knipoog naar Hergo)

Inleiding

Toen mij werd gevraagd een aantal ideeën neer te schrijven in verband met de homologatie van de overeenkomst door de rechter, dacht ik “geen probleem, dat doe ik met plezier”. Toen ik eenmaal achter mijn computer kroop en een poging deed wat op papier te zetten, bleek dit echter niet zo een makkelijke taak... Ik ben er uiteindelijk in geslaagd enkele ideeën op papier te zetten, die uiteraard geen passend antwoord bieden op de vele vragen die er wellicht rijzen naar aanleiding van dit onderwerp. Hopelijk kan ik toch mijn eigen kleine steentje bijdragen aan dit debat, en dat was uiteindelijk toch de bedoeling van degene die mij de vraag stelde wat neer te schrijven... Aan gezien ikzelf momenteel bezig ben met het onderzoek naar herstelgericht groepsoverleg (Hergo) zal ik van daaruit het onderwerp benaderen.

Herstelgericht groepsoverleg en de homologatie van de overeenkomst

Zoals reeds werd aangegeven door Lieve Balcaen, is Hergo een begeleid overleg tussen de dader met zijn achterban, het slachtoffer met zijn achterban en de politie. We hebben ervoor gekozen Hergo te situeren op jeugdrechtbank niveau omdat we het wilden voorbehouden voor zwaardere zaken. Het gaat hierbij immers niet om een softe optie en bovendien is het een tijds- en arbeidsintensief proces voor alle betrokken partijen. Werken op het niveau van de jeugdrechtbank, leidt ertoe dat we op zoek moesten gaan naar een procedure die werkbaar is voor de betrokken actoren, op de eerste plaats de jeugdrechter. Ik geef deze procedure kort weer, omdat ook de bevestiging van de overeenkomst door de rechter hierbij een belangrijke

plaats inneemt.

Wanneer een jongere voor de jeugdrechter wordt voorgeleid, kan de jeugdrechter zich een eerste idee vormen over de haalbaarheid van Hergo en hierover advies inwinnen bij de sociale dienst. Na tien dagen dient de consulent van de sociale dienst advies te geven aan de jeugdrechter over de haalbaarheid van Hergo. Indien een Hergo haalbaar wordt geacht, neemt de jeugdrechter een beschikking waarna de bemiddelingsdienst kan beginnen met de voorbereiding van de Hergo. Wanneer de partijen bereid zijn tot medewerking, en de jongere de feiten niet ontkent, kan een Hergo plaatsvinden. De bedoeling van de Hergo is dat de beide betrokken partijen, alsook hun achterban, hun verhaal kwijt kunnen en indien mogelijk komen tot een 'intentieverklaring'. Deze intentieverklaring geeft de bekommernissen van de partijen weer, alsook hoe er een antwoord op geformuleerd kan worden. Drie dingen kunnen hierbij in het achterhoofd worden gehouden:

-de schade ten aanzien van het slachtoffer en hoe deze kan worden hersteld

-de schade ten aanzien van de ruimere gemeenschap: wat houdt dit in en hoe kan hierop een antwoord worden geboden?

-het vermijden van dergelijke feiten naar de toekomst toe.

Deze overeenkomst wordt in detail opgeschreven en daarna overgemaakt aan de jeugdrechter, die ze al dan niet kan bekrachtigen. Na de bekrachtiging (met eventuele aanpassingen) kan de uitvoering van start gaan. De overeenkomst bepaalt ook binnen welke termijn de overeenkomst moet zijn uitgevoerd. Eens deze termijn is verstreken, komt de zaak op zitting, waarbij de jeugdrechter de uitvoering kan nagaan en er een passend gerechtelijk gevolg aan kan geven.

Dit is in het algemeen de procedure die werd uitgewerkt, maar per arrondissement kunnen er verschillen naar voren komen naargelang de plaatselijke gewoonte en cultuur binnen de jeugdrechtbank.

Aandachtspunten

Zoals uit de weergave van de procedure van Hergo blijkt, moet de jeugdrechter de overeenkomst bevestigen alvorens deze kan worden uitgevoerd. Aangezien we werken op jeugdrechtbank niveau en doorverwijzingen gebeuren door de jeugdrechter, vinden we het belangrijk dat deze intentieverklaring wordt bekrachtigd door de jeugdrechter alvorens de uitvoering kan starten. Op deze manier wordt bijvoorbeeld de proportionaliteit van de overeenkomst in het oog houden. De bedoeling

te maken. Aldus zou meer rechtstreeks aansluiting kun-

van Hergo is immers een herstelgerichte afhandeling van het delict mogelijk te maken, maar we vinden het hierbij zeker belangrijk de rechtswaarborgen van de betrokken partijen in het oog te houden. Door te werken op jeugdrechtbank niveau en de overeenkomst voor te leggen aan de jeugdrechter, is controle op de rechtswaarborgen mogelijk.

We gaan ervan uit dat de jeugdrechters de intentieverklaring zullen bekrachtigen zoals deze door de partijen werd uitgewerkt. Uiteraard is het steeds aan de jeugdrechter om te beslissen of deze overeenkomst voldoende is en of de rechtswaarborgen werden gerespecteerd. Tot nog toe werden de intentieverklaringen steeds bekrachtigd zoals ze aan de jeugdrechters werden voorgelegd. Het probleem heeft zich dus blijkbaar nog niet voorgedaan dat jeugdrechters de intentieverklaring te zwaar of te licht bevonden. We merken hierbij op dat een aantal elementen wellicht een rol spelen.

-Eerst en vooral is de advocaat van de jongere sowieso aanwezig tijdens de Hergo. Hij kan aangeven wat gebruikelijk is voor de feiten waarvoor een Hergo werd opgestart. Uit de praktijk die we tot nog toe hebben gehad, blijkt dat de advocaten dit voor een stuk aangeven. De jongere en zijn achterban hebben de mogelijkheid tot privé overleg tijdens de Hergo waarbij ze een plan voorleggen dat daarna aan het slachtoffer kan worden voorgelegd. Bij dit overleg kan ook de advocaat aanwezig zijn, die kan aangeven waarmee rekening moet worden gehouden.

-Ook de politiebeambte is aanwezig en kan zijn mening over de intentieverklaring geven. Uiteraard is deze mening niet bindend aangezien dit buiten de bevoegdheid van de politie valt. Maar de politiebeambte kan wel een aantal aandachtspunten meegeven.

-Uit de praktijk blijkt dat ook de moderatoren rekening houden met het feit dat de jeugdrechter de intentieverklaring nog moet bekrachtigen. De moderator kan dit weergeven bij de bespreking van de intentieverklaring. De discussie wordt binnen het project nog gevoerd in hoeverre dit de taak is van de moderator, dan wel van de advocaat, politie of anderen.

-Gezien het feit dat het gaat om een piloot project, is er regelmatig overleg tussen de verschillende betrokken actoren van het project. Op die manier kan worden nagegaan welke feiten geschikt zijn voor Hergo. Ook wordt besproken in welke mate de jeugdrechter de overeenkomst gepast vindt – op deze manier is er

regelmatige feedback.

Niet alleen de intentieverklaring, maar ook de uitvoering ervan wordt nagegaan door de jeugdrechter. Weer gaan we ervan uit dat de jeugdrechter de zaak zal afsluiten wanneer de uitvoering op een correcte wijze gebeurt, maar de jeugdrechter behoudt de beslissingsbevoegdheid. Het zou dus kunnen dat een bijkomende maatregel wordt opgelegd, maar dit is tot nog toe niet het geval geweest.

Meer algemeen

Hierboven heb ik uiteengezet waarom we in het Hergo project ervoor gekozen hebben de intentieverklaring en de uitvoering ervan te laten bevestigen door de jeugdrechter. Men moet zich echter de vraag stellen in hoeverre dit het geval moet zijn voor alle zaken die herstelgericht worden afgehandeld. Hergo's vinden plaats voor zwaardere delicten, waarbij we de check door de jeugdrechter belangrijk vinden, onder andere ter bescherming van de rechtswaarborgen. Bovendien heb ik mij hier beperkt tot het werken met minderjarigen, aangezien Hergo momenteel enkel voor jongeren bestaat. Men kan zich de vraag stellen in hoeverre een homologatie van de overeenkomst ook moet en/of kan voor volwassenen en voor lichtere feiten.

Voor jongeren kan men stellen dat een beschermend element meespeelt en het daarom nodig is dat de jeugdrechter een laatste zeg heeft over de overeenkomst. Wanneer we echter de rechtswaarborgen naar voren schuiven als aandachtspunt bij de homologatie van de overeenkomst, dan geldt dit evenzeer voor volwassenen als voor jongeren.

De homologatie van lichtere feiten die herstelgericht worden afgehandeld op parket niveau, vind ik minder evident. Men moet zich hierbij de vraag stellen in hoeverre de homologatie door de rechter dan nog een meerwaarde biedt. Uiteraard is het belangrijk dat ook op parket niveau de rechtswaarborgen van de partijen worden bewaakt, maar bij lichte feiten zou de homologatie door de jeugdrechter kunnen leiden tot een vertraging van de uitvoering, die niet opweegt tegen de meerwaarde van de homologatie. Schelkens stelt dat degene die instaat voor de doorverwijzing ook de marginale toets van de proportionaliteit vervult. Dit houdt dan ook in dat de doorverwijzende instantie op de hoogte wordt gesteld van het resultaat van de herstelgerichte afhandelingsmethode. Bij herstel op parket niveau zou dan het par-

ket de toets van de rechtswaarborgen uitoefenen.

Wat betreft de homologatie van de overeenkomst door de rechter van zaken afgehandeld op een 'lager niveau' (parket en politie) kunnen twee elementen in rekening worden gebracht. Enerzijds zou men kunnen nadenken over de ernst van de feiten en op basis daarvan komen tot het al dan niet kiezen voor homologatie door de rechter. Bij de meer ernstige feiten zou men dan kunnen overgaan tot homologatie, omdat het net voor die feiten belangrijk is een gerechtelijke check voorhanden te hebben. Anderzijds kan men ook nadenken over een meer efficiënte wijze van homologeren door de rechter, wat dan slechts een marginale toets zou inhouden en niet hoeft te leiden tot een vertraging van de uitvoering.

Een laatste element dat ik wil aanhalen is de betrokkenheid van de partijen. De bedoeling binnen herstelrecht is immers dat de partijen zelf tot een overeenkomst kunnen komen, in zoverre mogelijk. Als de rechter deze overeenkomst moet bevestigen, kan aan deze 'empowerment' afbreuk worden gedaan, wanneer de rechter een andere uitkomst zou opleggen dan wat uit de intentieverklaring naar voren komt. Zoals gesteld blijkt uit de Hergo praktijk tot nog toe dat de jeugdrechters de intentieverklaringen aanvaarden zoals die door de partijen werden voorgelegd. Misschien is het een goed idee wat systematischer na te gaan wat de rechters denken van de intentieverklaringen en in hoeverre die voldoen aan de verwachtingen van de rechter in verband met wat de reactie op een delict zou moeten zijn.

Besluit

In dit artikel heb ik kort enkele ideeën naar voren geschoven die hopelijk het debat rond de homologatie van de overeenkomst mee kunnen inspireren. Wanneer het herstel plaats vindt op niveau van de rechtbank, is het volgens mij vrij evident dat de rechter daar ook de gerechtelijke controle op uitvoert. Wanneer het herstel echter op niveau van de politie en/of het parket plaatsvindt, moet men overwegen in hoeverre de homologatie van de overeenkomst een meerwaarde kan bieden zonder de uitvoering ervan te zeer te vertragen. Bovenal is het belangrijk voor ogen te houden dat de betrokken partijen zich hebben ingezet om tot een overeenkomst te komen. Het is wenselijk dat het hún overeenkomst blijft, ook nadat de rechter de overeenkomst heeft gehomologeerd, waarbij de rechtswaarborgen worden bewaard en excessen worden vermeden.

I. Van Fraechem
Wetenschappelijk medewerkster KULeuven

VERSLAG VAN DE SAMEN- SPRAAK VAN 1 OKTOBER 2001:

SELECTIE VAN GERECHTELIJKE
DOSSIERS DIE IN AANMERKING
KOMEN VOOR HERSTELBEMID-
DELING: theorie en praktijk

1. Inleiding door Frederik Bullens, coördinator Suggnomè

De broodjeslunch moest andermaal genuttigd worden met geestrijke drank als rode en witte wijn bij afwezigheid van thee of frisdranken.

Dit kan toch geen toeval meer zijn. Of was dit met voorbedachte rade om wegwijs te geraken uit de filosofische benadering van Frederik die uitleg gaf bij zijn voorwoord van de vorige Nieuwsbrief, waarbij hij benadrukte dat het om zijn persoonlijke visie ging en niet een standpunt van Suggnomè.

We laten Frederik aan het woord en laten U meedenken.

a/Vertrekpunt

Op zoek naar een startpunt kwam hij uit bij de weemoedigheid, een punt waar ook nogal vragen bleken rond te bestaan.

Naast materiële en procedurele rechtvaardigheid bestaat er zoiets als poëtische rechtvaardigheid. Elschot heeft nooit beweerd dat wetten en praktische bezwaren de enige obstakels zijn om iets te veranderen. De weemoedigheid is de derde oorzaak en misschien wel de belangrijkste.

Wat stemt tot weemoedigheid in het kader van het strafrecht? Het inzicht dat het strafrecht nog zeer lang (misschien zolang de mens bestaat) zal aanwezig zijn en nodig is. Frederik maakte nog eens de stap naar de literatuur en wel naar Dostojevski, die de mens zeer goed bestudeerd en ontleed heeft. Dostojevski beweert, dat indien de mens al in staat zou zijn om de maatschappij te creëren waartegen geen enkel redelijk mens iets zou hebben (hetgeen zeer onwaarschijnlijk is), er nog iets is waardoor dit 'kristallen paleis' niet in de praktijk zal kunnen gebracht worden, immers: 'ik'; zegt Dostojevski, "zal mijn tong willen uitsteken naar dit paleis".

Met andere woorden, het irrationele in de mens moet in rekening gebracht worden. Criminaliteit zal dus de mensheid blijven vergezellen. Bovendien is het nog de vraag of mensen in onze huidige samenleving ertoe zullen komen om verantwoordelijkheid op te nemen in het kader van conflicthantering, hoe mooi het ook klinkt in theorie. Misschien zit het wel in de natuur van de mens om conflicten en verantwoordelijkheid te ontvluchten? Er is nood aan een klassiek strafrecht en wel zoals het ooit bedoeld was, als ultimum remedium. Frederik pleit dus voor een radicalisering van het strafrecht. Bovendien hebben het herstelrecht en de bemiddeling nood aan een veilig kader waarbinnen er wordt toegezien op de rechtsbescherming.

b/ Vertaling naar het strafrechtstelsel

Het klassiek strafrecht op zich is dus niet wat storend werkt, wel het overwicht van het klassieke strafrecht, hetgeen leidt tot de situatie waarbij de mens vaak over het hoofd wordt gezien. Er is dan ook nood aan een tegenmacht waarbij het menselijke aspect aan bod komt (cfr. het strafproces als speelruimte) Wie kan die tegenmacht vorm geven? Balie, dader- en slachtofferhulp, justitiehuis, bemiddelaars...En uiteraard ook de daders en de slachtoffers zelf. Het huidige strafrechtstelsel biedt reeds heel wat mogelijkheden hiertoe. Dus komt het erop aan dat de opgesomde partijen daadwerkelijk ook hun verantwoordelijkheid opnemen en die mogelijkheden maximaal benutten.

Er is dus eerder nood aan een mentaliteitswijziging dan aan een radicale hervorming. Hetgeen fout loopt uitsluitend wijten aan de instelling justitie is ook een vorm van reductionisme. (cfr. de splinter van het reductionisme).

Wat trouwens ook tot weemoedigheid stemt is het gegeven dat de mens nooit de werkelijkheid zal doorgronden

(de werkelijkheid zal altijd complexer zijn dan onze ervaring ervan) en we dus nooit volledig kunnen ontsnappen aan het reductionisme.

c/ Herwaardering van de publieke ruimte

Wanneer we voor ogen houden dat een oplossing voor een intermenselijk en sociaal probleem zoals criminaliteit en onveiligheid nooit enkel en alleen met het verstand kan worden gevonden en/of door structuren kan worden afgedwongen, dan kunnen we enkel besluiten dat er slechts één optie overblijft en wel dat de publieke sector in relatie moet gaan met de burger en dit door middel van communicatie. Hetgeen dan ook zeer actueel is (cfr. herstelrecht en de band tussen justitie en daders en slachtoffers; maar ook de discussie rond het dichten van de kloof tussen de politiek en de burger). Er is nood aan een herwaardering van de publieke ruimte door het belang te onderkennen van het handelen en het spreken (publieke ruimte is niet uitsluitend het parlement, maar veeleer de straat). Het dagelijkse handelen en spreken geeft gestalte aan de politiek, naast het handelen en spreken van 'beroepspolitici'.

d/ Belang van de communicatie op twee niveaus

**Het individuele niveau*

De burgers (en in de context van het strafrecht: de daders en slachtoffers) hebben recht op het eigen verhaal. Dit is het wezenlijke van de herstelbemiddeling. Het klassieke strafrecht is utilitaristisch en leidt tot strategisch handelen (het onderste uit de kan halen, voor de dader zo weinig mogelijk straf, voor het slachtoffer een zo hoog mogelijke vergoeding). Er is nood aan communicatief handelen. Enkel dader en slachtoffer (en eventueel getuigen) zijn in staat om het werkelijke verhaal te construeren. Het parket blijkt door haar vervolgingsopdracht tekort te schieten in de verwoording van het verhaal. Ook de vonnisrechter slaagt daar niet volledig in, omwille van zijn rechtspreekende opdracht. Een bemiddelaar is omwille van zijn neutraliteit en vertrouwelijkheid een betere 'woordbouwer'.

Door middel van het communicatieve handelen kunnen partijen ook greep krijgen op de situatie en niet alleen het gevoel van controle ervaren (hetgeen momenteel zelfs vaak niet eens gebeurt).

**Het maatschappelijk niveau*

Het is belangrijk in te zien dat misdrijven ook een functie hebben. Namelijk ze worden gebruikt in het kader van de morele maatschappelijke constructie. Het misdrijf zoals omschreven in de strafwetgeving vormt het morele ankerpunt waarrond de zeer complexe werkelijkheid zich afspeelt. Het is onmogelijk om universeel geldende morele regels uit te vaardigen en af te dwingen. Dit is niet erg. De regels zijn geen doel op zich, maar een middel. Wanneer er een daad is gepleegd die omschreven wordt als een misdrijf kan de eigenlijke rechtszoeking en -vinding starten en wel door middel van de contextualisering. Dit is nodig op het individuele niveau (zie hoger), maar het is belangrijk dat dit ook op maatschappelijk niveau gebeurt en wel door een maatschappelijke discussie waarbij de media een cruciale rol te vervullen hebben. De strafwetgeving creëert eilanden van onzekerheid (incriminaties) waarrond de daders en de slachtoffers en andere personen en diensten binnen de maatschappij aan het werk moeten en wel door middel van communicatie aan morele constructie doen (discussie op school, werk, café : cfr. herwaardering van de publieke ruimte). Bemiddelaars en andere herstelrechtelijk geïnspireerde partijen hebben hierbij eveneens een belangrijke taak te vervullen door ook op een structureel en maatschappelijk niveau te bemiddelen en verhalen op te bouwen (cfr. de vroedvrouwmethode van Socrates).

Frederik Bullens besluit dit punt met een ander voorbeeld van functionaliteit. En wel de functie van de gevangenis. Doorheen de geschiedenis van de gevangenis heeft men gepoogd verschillende functies aan de gevangenis toe te bedelen en wel om ze te verantwoorden. Zo kreeg de gevangenis de functie van beveiliging, resocialisering en preventie toegemeten. De geschiedenis toonde aan dat hiervan weinig in huis kwam. Maar als we het eens zijn dat een gevangenis meer kwaad dan goed doet, dan kan ze een andere functie krijgen: de dreiging van de destructieve gevangenisstraf kan ertoe leiden dat alle betrokken actoren al het mogelijke doen om iemand uit de gevangenis te houden (cfr. ultimum remedium).

e/ Besluit.

Herstelrecht en bemiddeling zijn noodzakelijk, doch de betrachtning (communicatief handelen) strookt niet met de heersende cultuur (strategisch handelen), die prestatie- en resultaatgericht is en waarbij het vermo-

gen tot communicatie niet wordt aangewend. Ook dit stemt tot weemoedigheid, waardoor de cirkel rond is. Dit mag echter niet leiden tot ontmoediging. Herstelrecht en bemiddeling kunnen bijdragen tot een cultuurverandering. Maar dan moet het een kans krijgen en wel door in de praktijk eraan te beginnen. Er is nog veel onduidelijkheid (wettelijk en deontologisch) en er zal ongetwijfeld ook een en ander verkeerd lopen, maar dit mag ons, het parket en de andere actoren van de strafrechtsbedeling niet verlammen.

2. Inleiding door Katrien Wouters, parketjuriste te Leuven

a/ Kader

Het gaat erom om tussen de vele dossiers die dagelijks doorstromen die eruit te lichten die in aanmerking komen voor herstelbemiddeling, m.a.w., die voldoen aan de vooropgestelde criteria van: dossier wordt gedagvaard, dader bekend en wil schade vergoeden. De dossiers die Mevrouw Katrien Wouters dan bijeenzoekt, worden op regelmatige basis voorgelegd aan de mensen van BAL, die 1 à 2 keer per maand langskomen op het parket (afhankelijk van het aantal dossiers) en deze dossiers dan grondig doornemen, en haar per brief laten weten in welke dossiers ze uiteindelijk herstelbemiddeling opstarten. Vervolgens stuurt ze de brieven naar dader en slachtoffer om hen te laten weten dat BAL met hen contact zal opnemen om hen uit te nodigen op een gesprek. Als beide partijen meewerken en de schade vergoed wordt vóór de zaak voor de correctionele rechtbank komt, wordt de medewerking van de dader in het dossier vermeld zodat de rechter hier rekening mee kan houden bij zijn beslissing.

b/ Probleem van selectie van dossiers: Waar rekening mee houden?

Het probleem van de selectie, ligt enerzijds in de strikte voorwaarden die gesteld zijn vooraleer een dossier in aanmerking komt voor herstelbemiddeling en anderzijds in de vaststelling dat herstelbemiddeling een grotere kans op slagen heeft en slechts zinvol is wanneer het zo kort mogelijk op de feiten kan gebeuren.

Wanneer een te grote periode tussen de feiten en de opstarting van herstelbemiddeling verstreken is, is men meer geneigd de procedure voor de rechter af te wachten.

a) Welke dossiers?

3 Criteria:

-Een 1ste voorwaarde van de herstelbemiddeling meerderjarigen, namelijk dat het moet gaan om dossiers die gedagvaard worden, brengt voor de selectie ervan enkele moeilijkheden met zich mee. Dit criterium maakt het noodzakelijk dat er iemand tot taak heeft de dossiers te selecteren die de substituten behandelen. Het is namelijk zo dat bij de substituten de reflex nog niet bestaat om zelf herstelbemiddeling voor te stellen wat hun dossiers betreft.

Dit ligt anders bij andere maatregelen als bv. strafbemiddeling, omdat een voorstel tot strafbemiddeling een alternatief is voor de dagvaarding, terwijl een voorstel tot herstelbemiddeling meerderjarigen een bijkomend element is waar rekening moet mee gehouden worden, terwijl het dossier zijn gewone weg gaat.

-2de voorwaarde: de dader dient gekend te zijn en tevens bekend te hebben. Een dader die bekend, kan ruim geïnterpreteerd worden: de dader moet beseffen wat hij gedaan heeft, dat hij iets gedaan heeft wat niet kan. Vb. een dader die bekend de andere geslagen te hebben, maar die zichzelf als slachtoffer beschouwt omdat hij uitgedaagd werd door de andere, zal niet bereid zijn om de schade te vergoeden.

-3de voorwaarde: er dient schade te zijn, die vergoed kan worden, en die de dader wil vergoeden. Deze schade moet min of meer te begroten zijn. Het is immers de bedoeling dat de zaak voor het slachtoffer zo snel mogelijk afgehandeld wordt, dat hij vergoed wordt zodat hij zich geen burgerlijke partij meer hoeft te stellen.

b) Wanneer selecteren?

Aanvang opsporings- of gerechtelijk onderzoek:

-Om zo snel mogelijk herstelbemiddeling te kunnen opstarten, gaat Mevrouw Katrien Wouters bij de substituut van dienst langs wanneer deze zijn/haar dienst net afgelopen is, met de vraag of er zaken in aanmerking komen voor herstelbemiddeling. De dossiers die in dit vroege stadium al kunnen geselecteerd worden, zijn **gering** omdat ofwel de dader nog niet gekend is, ofwel men nog niet weet of men het dossier zal dagvaarden. De dossiers die wel regelmatig in aanmerking komen en die de substituut van dienst dan ook doorgeeft, zijn de zaken die in gerechtelijk onderzoek gestoken worden.

-Zo gaat Mevrouw Katrien Wouters eveneens langs bij de dienstdoende onderzoekers, die meestal dossiers kunnen voorleggen waarin bemiddeld kan worden. **Een groot deel van de geselecteerde dossiers zijn gerechtelijke onderzoeken.**

Afsluiting opsporingsonderzoek:

-Tevens legt de dienst notities haar alle dossiers voor waarin een IB&SR wordt gevraagd, m.a.w., deze dossiers waarin de substituut gaat dagvaarden. Via dit systeem kan ze, rekening houdend met de voorwaarden en met de tijdspanne die ondertussen verstreken is, toch **verschillende dossiers** selecteren en voorleggen aan BAL. Het gaat dan voornamelijk om niet al te complexe zaken, waarin niet al te veel onderzoek werd verricht. Als uit het dossier niet duidelijk blijkt dat er wordt gedagvaard, bespreekt ze deze mogelijkheid met de titularis van het dossier.

-Soms stelt BAL zelf een dossier voor dat in aanmerking komt, via andere kanalen vb. slachtofferonthaal, vroeghulp of op vraag van de betrokken partijen of hun raadslieden.

c/ Cijfers 8/2000-8/2001:

8/00: 9, 10/00: 6, 11/00: 14, 12/00: 3, 1/01: 6, 2/01: 11, 3/01: 5, 4/01:4, 5/01: 8, 6/01: 13, 7/01: 4, 8/01: 3 = 86 geselecteerd op 1 jaar tijd

Er werden ongeveer 90 dossiers geselecteerd in de periode van 1 jaar.

Het betreft voornamelijk diefstallen met geweld en bedreigingen, opzettelijke slagen en verwondingen met blijvende en /of tijdelijke werkonbekwaamheid en in mindere mate zedenfeiten.

d/ Voorbeelden probleemdossiers:

vb.: slagen tussen echtgenoten of samenwonenden, stalking, smaad aan politiemensen, snelrecht, anderstalige verdachten

3.Discussie en inbreng van de deelnemers aan de hand van drie cassussen

a/ Casus 1

'De strijd om een parkeerplaats kan in onze huidige

maatschappij zeer hevig zijn.

Op het ogenblik dat Geert een vrije plaats wil binnen rijden, schiet een andere wagen zich zeer bruusk voor de wagen van Geert, die slechts op het nippertje kan remmen. Geert toetert en tikt met de vinger tegen het voorhoofd. Dit doet de inzittenden van de andere wagen uit hun auto en uit hun vel springen. Jan en Tom zijn inderdaad de mening toegedaan dat het leven voor de rappen is en goede verliezers zich hoffelijk dienen te gedragen. Deze levensles willen ze dan ook duidelijk overbrengen en aangezien het leven voor de rappen is, slaan Jan en Tom de fase van het 'horen' over en gaan meteen over tot het 'voelen'. Geert wordt danig dooreen geschud en krijgt enkele rake klappen. Teneinde de levensles grondig in het geheugen te griffen, beperken Jan en Tom zich niet enkel tot het hoofd van Geert, maar bekrassen ze ook zijn wagen. De materiele schade loopt hoog op.

Geert, het slachtoffer, wenst mee te doen aan de door het parket voorgestelde herstelbemiddeling. Hij wil dat de schade vergoed wordt, maar vreest represailles indien hij weder op zijn rechten zou staan. Een van de twee daders (Jan) is namelijk werkzaam in de portierswereld en Geert kent de wetten van deze subcultuur. Geert vertoont zich dan ook niet meer in de uitgangswereld, wat nochtans tot voor het incident zijn favoriete tijdsbesteding was.

Tom ziet in dat hij nogal snel van stapel liep en wenst mee te doen aan de bemiddeling. Er is echter één probleem: Tom is werkloos en heeft reeds een stapel schulden die hij niet kan betalen.

Jan, de portier, verdient goed zijn boterham door foaien af te dwingen van de discotheekbezoekers, maar wil niet meewerken aan de herstelbemiddeling. Meer nog: hij beaamt dat Geert er goed aan doet om zich niet meer te mengen tussen het onbezorgde uitgangsvolkje en dit teneinde 'ongelukken te voorkomen.'

Discussie

Aan de hand van de informatie uit de 1ste paragraaf waren alle groepen het er over eens dat er een herstelbemiddeling kan opgezet worden tussen Geert en Tom.

Alhoewel het aanbod van bemiddeling nog niet aan Jan is voorgesteld, heeft hij al te kennen gegeven dat hij er niet voor open staat. De bemiddelaar kan trachten Jan toch warm te maken voor bemiddeling. Hierbij dient hij respect te hebben voor de uiteindelijke keuze van Jan. De vraag werd gesteld of hierbij de neutrale positie van de bemiddelaar niet in het gedrang komt. Hierop werd gerepliceerd dat het belangrijk is om te spreken van meerzijdige partijdigheid i.p.v. neutraliteit.

Is het zinvol voor het slachtoffer om een bemiddeling op te starten wanneer Tom bereid is om de helft van de schadekosten op zich te nemen en de bemiddeling wordt gevolgd door een seponering (in Brussel bestaat er een sepotgarantie voor minderjarigen bij bemiddeling)? De andere helft van de schade dient het slachtoffer immers te bekomen door zich burgerlijke partij te stellen voor de burgerlijke rechtbank. De kosten die hieraan gekoppeld zijn kunnen hoog oplopen.

b/ Casus 2

‘Rik is een jongeman van 20 jaar met de intellectuele vermogens van een twaalfjarige. Hij staat bekend als de zot van het dorp’ en zit op een speciale school voor moeilijk opvoedbare kinderen. Rik trekt in zijn vrije tijd op met kinderen uit de buurt. De kinderen vinden de oudere jongen wel raar, maar de snoep die hij voor hen koopt heft dit bezwaar op. Rik heeft een kamp gebouwd op een braakliggende stuk grond, alwaar hij drie jongetjes (van minder dan 10 jaar oud) verplicht heeft zich uit te kleden. Hij bepotelt de drie jongetjes en dreigt ermee hun respectieve moeder te vermoorden wanneer ze iets zouden verklikken.

De vraag rijst in hoever Rik de draagwijdte van zijn daden kan inschatten. Nochtans acht het parket hem toerekeningsvatbaar en besluit te vervolgen. Rik wordt dan ook beschuldigd van aanranding van de eerbaarheid van minderjarigen met geweld of bedreiging.

De drie kinderen lijken geen trauma’s opgelopen te hebben en functioneren volgens de ouders normaal. De kin-

deren zelf gaven de boodschap aan hun ouders dat ze met rust willen worden gelaten en niet met de bemiddelaar willen spreken. De ouders zelf reageren positief op het voorstel tot bemiddeling. Twee ouderparen wensen mee te doen aan de bemiddeling en vinden dat een gevangenisstraf ongepast zou zijn en dat Rik behandeld moet worden. Eén ouderpaar eist een zware straf en wil dit ook in de bemiddelingsovereenkomst ingeschreven zien.’

Discussie

Kan bemiddeling ook aangeboden worden aan minderjarige slachtoffers? Op deze vraag kan positief geantwoord worden aangezien ook slachtoffers, net zoals daders, hun verantwoordelijkheid voor het misdrijf dienen op te nemen.

De bemiddeling kan uitgebreid worden naar de ouders van het minderjarig slachtoffer aangezien zij eveneens als slachtoffer kunnen beschouwd worden. De taak van de bemiddelaar bestaat erin de ruimte te creëren om de bemiddeling mogelijk te maken. Hij kan bij de bemiddeling een therapeut betrekken wanneer hij dit nodig acht. Hierbij dient in het oog te worden gehouden dat de psychose niet gevoed wordt door de bemiddeling.

Op het moment van de bemiddeling lijken de kinderen nog geen trauma’s te hebben opgelopen door het misdrijf. Deze kunnen zich echter later nog ontwikkelen. Daarom is het belangrijk dat de bemiddelaar de ouders van de kinderen hierover informeert. Deze laatsten kunnen zich dan burgerlijke partij stellen voor

1 BF provisioneel zodat later nog altijd de eventuele schade kan geclaimd worden. Dit is mogelijk aangezien de dader toerekeningsvatbaar is. De bemiddelaar dient zich ervoor te hoeden het tegenovergestelde effect te bereiken, nl. het aanspreken van een trauma.

Verder werd aangehaald dat toerekeningsvatbaarheid geen criterium mag zijn om een bemiddeling al dan niet op te starten. Het slachtoffer dient immers de mogelijkheid te krijgen om een antwoord te krijgen op zijn vragen.

c/ Casus 3

‘Fred en Bart zijn elf jaar en zitten in dezelfde klas.

Bart werd reeds lange tijd door Fred geplaagd en beweert dat hij op een bepaald moment onverwachts door Fred werd geslagen. Fred zou zijn hoofd hebben vastgenomen en tegen een kast hebben gebonkt. De enige reden die Fred volgens Bart aanhaalde was dat 'zijn kop hem niet aanstond'. Bart loopt al huilend naar de directeur, blijft drie dagen van school weg en heeft nadien soms nog last van hoofdpijn.

Fred beweert dat Bart hem eerst geduwd heeft en hij Bart slechts afweerde en terugduwde.

De feiten zijn acht maanden geleden gebeurd. Intussen is het volgend schooljaar begonnen en gaan beide jongens naar een andere school.

Bart wil niet meer geconfronteerd worden met de feiten, maar zijn ouders wensen dat de dokterskosten terugbetaald worden. Fred en zijn ouders willen graag een oplossing zoeken in dialoog met de ouders van Bart. Zij vinden echter dat Bart evenveel schuld heeft aan de feiten en willen geen schade vergoeden.'

Discussie

In eerst instantie werd opgemerkt dat dit soort van conflicten kan opgenomen worden door de school of de ouders zelf. Deze boodschap kan door de bemiddelaar aan de betrokkenen doorgegeven worden.

Sommige groepen opteerden ervoor om de bemiddeling niet op te nemen aangezien er sprake is van een onduidelijke dader-slachtoffer positie en er kan gesproken worden van wederzijdse slagen en verwondingen. Dit kan enigszins opgelost worden door te vertrekken vanuit een duidelijke dader-slachtoffer positie en de aanleiding van het conflict mee op te nemen in de bemiddeling.

Een boeiende namiddag, hoewel de tijd te kort was om de cassussen echt grondig en ten gronde te analyseren en te toetsen aan de praktijkervaringen van aanwezige bemiddelaars.

DANIEL HOREVOETS, herstelbemiddelaar meerderjarigen

Bemiddelingsdienst Arrondissement Leuven.

GOED OM WETEN :

Voorstelling vzw Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg

Het initiatief tot de oprichting van de Ondersteuningsstructuur werd reeds enkele jaren geleden genomen. Een zestigtal individuen en organisaties van binnen en buiten de Bijzondere Jeugdzorg richtten een vzw op die ze zagen functioneren als aanspreekpunt voor de sector Bijzondere Jeugdzorg. Ze waren op zoek naar een sectorale ondersteuning. Met de recente ontwikkeling van de integrale jeugdhulpverlening, waarin men juist streeft naar een sectorale overstijging, zag minister Vogels het als een tegenstelling met haar beleid om de Ondersteuningsstructuur als zodanig te subsidiëren. Ze was op zoek naar een tijdelijke plaats voor alles aangaande de 'mof situaties' (misdrijf omschreven feiten) daar deze géén deel uitmaken van de ontwikkelingen van de integrale jeugdhulpverlening. De minister sprak dan ook de 'op papier bestaande' Ondersteuningsstructuur aan om thematische ondersteuning te voorzien voor twee thema's zijnde de herstelgerichte afhandelingen en de implementatie van de jongerenrechten in de sector Bijzondere Jeugdbijstand. De Ondersteuningsstructuur aanvaardde deze andere invulling van haar aanvankelijke doelstelling. De implementatie-opdracht voor herstelbemiddeling minderjarigen van de vzw Oikoten werd integraal overgenomen door de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdbijstand. Mia Claes, voormalig werknemster van Oikoten, werd overgedragen naar de Ondersteuningsstructuur.

De vzw Ondersteuningsstructuur wordt vanaf juni 2001 gesubsidieerd door de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Bijzondere Jeugdzorg en ging effectief van start in september 2001. De werking wordt gecoördineerd door mevr. G. Sulmont, en heeft 2 grote pijlers.

- ♦ De herstelgerichte afhandelingsvormen (herstelbemiddeling, gemeenschapsdienst en leerprojecten voor minderjarigen), gesitueerd

in Leuven.

Mevr. Mia Claes (coördinator), mevr. Anne Mariën, mevr. Hilde Geudens, dhr. Stijn Caes.

- ◆ De kinder- en jongerenrechten, gesitueerd in Brussel. Mevr. R. Degrendele

De Raad van Beheer is samengesteld uit 10 mensen met name Vincent Vanhumbecq, Wim Van Esch, Jan Bosmans, Rudy Dobbelaere, Louis Vermeiren, Dirk Meuleyzer, Mon Vandekeybus, Willy Vandamme, An Sprangers en Filip Maarten. Drie mensen vanuit de Raad van Beheer engageren zich specifiek voor de thematische ondersteuning van de herstelgerichte afhandelingsvormen: Vincent Vanhumbecq (Pieter Simenon, Limburg), Mon Vandekeybus (Oikoten, Tildonk) en Willy Vandamme (Oranjehuis, Kortrijk).

De opdrachten voor de herstelgerichte afhandelingen zijn de volgende:

- ◆ De visieontwikkeling op het domein van de herstelgerichte afhandeling van jeugddelinquentie richten naar éénvoudigheid voor alle betrokken actoren;
- ◆ De kwaliteit van de methodieken binnen het concept herstelgerichte afhandeling verbeteren;
- ◆ De herstelgerichtheid van de afhandeling van jeugddelinquentie vergroten;
- ◆ De verdere ontwikkeling van de verschillende herstelgerichte afhandelingsvormen.

Kortom, zowel visie- als methodiekontwikkeling voor de verschillende afhandelingsvormen (gemeenschapsdienst, leerprojecten en herstelbemiddeling) staan op de werkagenda. Coördinatie, afstemming en veralgemeenbaarheid zijn sleutelbegrippen voor het geheel. Het brede concept waarbinnen dit alles dient te gebeuren is het herstelrecht ("restorative justice").

Om haar opdracht op te volgen en uit te bouwen stelde men een stuurgroep samen met o.a. volgende actoren: slachtofferhulp, de advocatuur, het wetenschappelijk onderzoek, het project kruispuntinitiatieven veiligheid, welzijn en criminaliteit, het kabinet en de administratie van Vlaamse Gemeenschap, de verwijzende instanties van de bijzondere jeugdbijstand, de directies of coördinatoren van de organisaties met herstelgerichte projecten, Dienst Justitiehuis-

zen, de Beleidscel criminaliteit en Samenleving, Deze stuurgroep vergaderde een eerste maal op 25/10/01.

De ondersteuningsstructuur heeft van de Vlaamse Gemeenschap een tijdelijk mandaat (voorlopig van één jaar, met de belofte van een verlenging van nog een jaar) gekregen om haar opdracht uit te voeren.

Wat betekent dit nu concreet?

De implementatie-opdracht voor herstelbemiddeling minderjarigen van de vzw Oikoten werd overgedragen naar de vzw Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg. Dit laat de Ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg toe om met betrekking tot deze afhandelingsvorm de bestaande werking te continueren, te consolideren en verder uit te bouwen. Concreet betekent dit de aanwezigheid van de ondersteuningsstructuur op de arrondissementele stuurgroepen en deelname aan de begeleidingsteams. Verder wordt voorzien in uitwisseling van informatie tussen de verschillende arrondissementen en biedt men een centraal vormingsaanbod aan: themadagen, intervisies en introductiecurssussen. Daarnaast zijn er werkgroepen waar men over de arrondissementen heen rond 'bepaalde thema's' (verzekering, protocol, etc) overleg pleegt.

Zoals in het verleden tracht men werk te maken van een éénvormige ontwikkeling van doelstellingen en methoden en heeft men oog voor de nodige coördinatie, en afstemming van verschillende initiatieven.

Voor de andere twee afhandelingsvormen (gemeenschapsdienst en de leerprojecten) tracht men in eerste instantie na te gaan wat de behoeften zijn in het veld om op basis hiervan gerichte initiatieven te nemen. Ook hier is een aanwezigheid op lokale teams, platforms op termijn mogelijk en zal men een centraal vormingsaanbod uitwerken.

Verder staat men in nauw contact met zowel het interuniversitair onderzoek herstelgerichte afhandelingen als het onderzoek kruispuntinitiatieven veiligheid en criminaliteit en gaat men na hoe zich complementair op te stellen ten aanzien van beiden.

Namens de ondersteuningsstructuur Bijzondere Jeugdzorg,
Mia Claes

Slachtoffer-daderbemiddeling: een onderzoek naar de ontwik- keling van een herstelgerichte strafrechtsbedeling

Op 20 juni 2001 verdedigde Ivo Aertsen met succes zijn proefschrift. Het proefschrift was ingediend met het oog op het behalen van de graad van doctor in de criminologische wetenschappen. De titel ervan luidt: 'Slachtoffer-daderbemiddeling: een onderzoek naar de ontwikkeling van een herstelgerichte strafrechtsbedeling'.

Zoals de titel reeds aangeeft, behelst de studie de bemiddeling tussen slachtoffers en daders van misdrijven. Bemiddeling vormt het studieobject in de enge zin, maar het onderzoek gaat ook over de strafrechtsbedeling, die de achtergrond vormt voor het bemiddelingsgebeuren. Bemiddeling wordt bestudeerd vanuit een welbepaalde invalshoek, met name de relatie met de strafrechtspleging. Dit maakt de behandelde materie zeer complex. De verhouding tussen bemiddeling en strafrecht is er immers één van problematische aard. Bemiddeling volgt een horizontale en consensuele logica, terwijl het strafrecht gekenmerkt is door zijn verticale en autoritaire werkwijze.

Hoewel praktijkontwikkelingen en theorievorming wijzen op het relatieve karakter van het onderscheid, richt de studie zich op het reguliere strafrecht, het strafrecht dus ten aanzien van meerderjarige daders. Er wordt dan ook niet specifiek ingegaan op de betekenis van bemiddeling voor het jeugdsanctierecht of de bijzondere jeugdzorg.

De centrale probleemstelling betreft de vraag naar de mate van integreerbaarheid van bemiddeling binnen de strafrechtsbedeling. Hiermee wordt niet zozeer de praktische of juridische integreerbaarheid bedoeld, dan wel de betekenis die

bemiddeling op criminologisch en rechtstheoretisch vlak heeft voor het strafrecht.

Vanuit een brede kritiek op de strafrechtsbedeling (hoofdstuk 1) en een schets van bepaalde maatschappelijke ontwikkelingen en wetenschappelijke inzichten (hoofdstuk 2) wordt het ontstaan van herstelrechtelijke benaderingen geconstrueerd. De opkomst van bemiddeling wordt gesitueerd binnen ruimere maatschappelijke ontwikkelingen die wijzen op een evolutie naar participatieve en consensuele benaderingen. Het standpunt van het slachtoffer neemt hierbij een prominente plaats in (hoofdstuk 3). Het ontstaan en de evolutie van bemiddeling in het bijzonder en van het herstelrecht in het algemeen (zowel in het buitenland als in België) worden in hoofdstuk 4 onderzocht. In hoofdstuk 5 volgt een meer systematische analyse en problematisering van bemiddeling en herstelrecht. Op basis van het voorgaande worden een aantal kritieken op de strafrechtsbedeling geherformuleerd. Dit mondt uit in bepaalde opties en in het voorstel van een hypothetisch bemiddelingsmodel. In hoofdstuk 6 en 7 wordt dit model theoretisch verder onderbouwd. Tenslotte wordt het bemiddelingsmodel in hoofdstuk 8 empirisch getoetst aan de hand van de ervaringen met het Leuvense herstelbemiddelingsproject.

Uit de beschrijving van de opzet en opbouw van het doctoraat blijkt reeds dat Ivo Aertsen geen half werk verrichtte. Het proefschrift bedraagt dan ook 481 pagina's. Het valt begrijpelijkerwijze buiten het bestek van deze rubriek om het proefschrift op een diepgaande en kritische manier te bespreken. Dit zal ongetwijfeld in de toekomst wel gebeuren, want het doctoraat zal intergraal gepubliceerd worden bij de Universitaire Pers Leuven en zal rond nieuwjaar beschikbaar zijn.

Adres: Universitaire Pers Leuven, Blijde Inkomststraat 5, 3000 Leuven.

Tel.: 016/32 53 45, fax: 016/325352,

<http://www.kuleuven.ac.be/upers>.

Frederik Bullens
Coördinator Suggnomè

Internationaal Congres Restorative Justice 16-19 september 2001

Van 16 tot 19 september 2001 ging de vijfde internationale conferentie 'positioning restorative justice' door. De conferentie werd georganiseerd door het 'international network for research on Restorative Justice for juveniles' en vond plaats in Leuven.

De gebeurtenissen van 11 september 2001 overschaduwden de conferentie. Dit was onvermijdelijk, niet alleen omwille van de aard van de problematiek maar eveneens omwille van het gegeven dat de Amerikaanse deelnemers hun land niet konden verlaten. Dit laatste maakte dat de conferentie een overwegend Europese aangelegenheid kan worden genoemd. Een verrijkende vaststelling was dan weer dat er heel wat gaande is in de diverse vertegenwoordigde landen. En dat België hierbij zeker geen slechte beurt maakt.

De vier dagen waren volgeboekt met plenaire sprekers en verschillende workshops. Naargelang de persoonlijke interesse zullen deelnemers ongetwijfeld hun hart hebben kunnen ophalen. Maar een nadeel is dan weer dat er niet echt tijd en ruimte werd vrijgemaakt voor een doorgedreven discussie. In plenaire sessies is een uitgebreide discussie weliswaar moeilijk te verwezenlijken, maar workshops lijken zich hiertoe bij uitstek te lenen. Nochtans werd tijdens de workshops veelal ruimte gemaakt om sprekers aan het woord te laten die elk voor zich een tekst naar voren brachten, zonder zich echt op elkaar af te stemmen of zonder de voordrachten in de richting van een discussie te voeren.

Hoewel het thema van de conferentie (positioning restorative justice) de praktijk enigszins naar het achterplan verschuift, lijkt het toch aangewezen om de praktijkwerking in de diverse landen rui-

mer aan bod te laten komen. Dit omdat steeds voor ogen moet gehouden worden dat de praktijk en de theorie onlosmakelijk met elkaar verbonden (moeten) zijn. Maar ook omdat we ons de vraag moeten stellen of deelnemers die in de praktijk staan niet teveel op hun honger blijven zitten?

In ieder geval kunnen we deze bespreking afronden met de bedenking dat de conferentie geslaagd kan genoemd worden en wensen we de onderzoeksgroep van professor Walgrave te bedanken en te feliciteren met de puike praktische organisatie.

Frederik Bullens
Coördinator Suggnomè

Tweede editie Toer van België (18 - 20 maart 2002)

Suggnomè biedt (in samenwerking met diverse personen actief in het domein van het herstelrecht) geïnteresseerden in het domein van herstelrecht en bemiddeling een bezoekprogramma aan. Het programma behelst een kennismaking met diverse organisaties en diensten die in het veld van het herstelrecht werken en dit in beide landsgedeeltes van België. Ter plaatse worden voorstellingen over de organisatie, werking en visie gegeven en bestaat de mogelijkheid om uitgebreid te discussiëren.

De Toer van België ging een eerste maal door van 2 tot 6 juli 2001 en werd georganiseerd in samenwerking met Johan Declerck van de KUL. De bezoekers waren deelnemers aan de European Masters in Mediation, een samenwerkingsverband tussen verschillende Europese universiteiten en gecoördineerd door het Universitair Instituut Kurt Bösch in Sion (Zwitserland). Er werden bezoeken gebracht aan diensten in Leuven, Charleroi, Brugge en

Brussel. Ook de 'European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice' en het 'International Network for Research on Restorative Justice for Juveniles' werden voorgesteld. Tenslotte werd er over gewaakt dat het programma niet te overladen was en werd er ook op een culturele wijze kennisgemaakt met de stad Brugge en werd er een informele, avondlijke bijeenkomst voorzien met verschillende personen actief in het herstelrecht. De Toer werd afgesloten met een ronde tafelgesprek en een afscheidsdrink.

Organisatoren en deelnemers evalueerden de eerste editie als geslaagd. Het stemde tot tevredenheid dat we er in slaagden om op korte termijn een programma in elkaar te boksen én dat organisaties bereid waren om hiervoor tijd en mankracht vrij te maken. We wensen dan ook van de gelegenheid gebruik te maken de personen te bedanken die hun organisatie voorgesteld hebben. Bovenal waren de deelnemers zelf tevreden over de inhoud van het programma en de organisatie van de Toer, hetgeen door de band de meest betrouwbare waardemeter is. Redenen genoeg dus om ons te beraden over de organisatie van een tweede editie van de Toer van België. Een verbeterde editie, dat spreekt voor zich en daarom mag ook de analyse van de knelpunten van de vorige editie niet geschuwd worden.

Het is duidelijk dat er nood is aan een voldoende aantal deelnemers. De opkomst van de vorige Toer van België lag te laag, hetgeen betekent dat de Toer te arbeidsintensief wordt. Niet alleen in hoofde van de organisatoren maar ook in hoofde van de personen die hun dienst voorstellen. Willen we de organisaties die meewerken aan de Toer van België warm houden, dan moeten er minimaal tien deelnemers aanwezig zijn. Dit aantal wordt dan ook als basisvoorwaarde vooropgesteld om de Toer van België in de toekomst nog te laten doorgaan.

Vervolgens bleek het programma overladen te zijn geweest. Een volledige week is waarschijnlijk net iets te veel van het goede en we besloten om de Toer tot drie dagen te beperken en de deelnemers de mogelijkheid te bieden om uit een ruim aanbod een programma samen te stellen.

Tenslotte kunnen de praktische kanten van de or-

ganisatie (hotel, verplaatsingen, ...) nog verbeterd worden, zeker in het licht van een grotere groep deelnemers.

Met al deze punten in het achterhoofd, beraden we ons dus over een tweede editie van de Toer van België, die zal doorgaan van 18 tot 20 maart 2002. Het aanbod is in eerste instantie gericht aan buitenlandse personen en diensten. We zouden het dan ook naar waarde schatten indien u uw buitenlandse contacten hiervan op de hoogte brengt. Personen uit België (want ook voor landgenoten kan een Toer van België zeer verrijkend en leerzaam zijn) kunnen eveneens blijk geven van hun interesse. Indien er nog vrije plaatsen zouden zijn, kunnen ze de Toer volgen samen met de buitenlandse deelnemers. In ieder geval hopen we te kunnen peilen naar de binnenlandse vraag inzake een dergelijk initiatief, zodat we in de toekomst ook hiervoor een aanbod kunnen werkstelligen.

Personen die interesse, vragen, opmerkingen of bedenkingen hebben in en bij de organisatie van de tweede Toer van België, kunnen terecht bij het secretariaat van Suggnomè.

Frederik Bullens
Coördinator Suggnomè

Terugblik op de Algemene Vergadering van het Europees Forum

Vorig jaar informeerden we u aangaande de officiële oprichting van het 'European Forum for Victim-Offender Mediation and Restorative Justice'. Tijdens de formele oprichtingsvergadering werd toen de laatste hand gelegd aan de statuten, waarbij gekozen werd voor de juridische structuur van een VZW, volgens Belgische wetgeving. Inmiddels verschenen deze statuten in het Belgisch Staatsblad.

Op 20 september 2001 had te Leuven een bijeenkomst plaats van de eerste Algemene Vergadering van deze nieuwe vereniging. Het was opmerkelijk dat voor deze toch wat formele bijeenkomst weer heel wat mensen uit diverse landen kwamen opdagen. We zagen mensen uit o.m. Duitsland, Nederland, Oostenrijk, Engeland, Ierland, Spanje, Portugal, Bulgarije, Polen... Eén en ander lijkt ons z eker een indicatie voor het grote belang dat aan een internationale samenwerking wordt gehecht.

De Raad van Bestuur kaartte in de voormiddag een reeks formele kwesties aan. Zo bleek onder meer de financiering van het forum minder gemakkelijk dan aanvankelijk verwacht. Vanuit diverse landen wordt hiervoor naar de Europese overheid verwezen, een piste die volop wordt verkend. Inmiddels diende het mandaat van de secretariaatsfunctie noodgedwongen al ingekrompen tot een halftime...

Er was opnieuw nogal wat discussie aangaande lidmaatschap van organisaties of overheden naast dat van individuen. Wat betekent dit inzake verkiesbaarheid in de Raad van Bestuur? Kan een "vertegenwoordiger" van een organisatie zich ongeremd inhoudelijk profileren of draagt hij een opdracht van een zekere belangenverdediging? Hoe vermijden we stagnatie in de besluitvorming? Rond dit boeiende thema werd voorlopig niet echt een consensus gevonden. Het zal als thema worden scherpgesteld voor volgende bijeenkomsten.

Verder deden de voorzitters van de diverse werkgroepen (de zogn. "committees") verslag van de werkzaamheden van het voorbije werkjaar. Hierbij was één grote constante te horen: de hoge ambities dienen te worden bijgesteld. De internationale samenwerking mag dan eenieders wens zijn, in de praktijk vraagt de opbouw hiervan ontzettend veel tijd.

Ongeveer in elke werkgroep werd daarop een oefening gedaan tot het formuleren van enkele concrete en realistische werkdoelen voor volgend jaar. Zo zullen de volgende maanden allicht de eerste bescheiden stappen worden gezet voor een permanente internationale infor-

matieuitwisseling, voor de ontwikkeling van internationaal gedragen basisregels én vormings- en trainingsinhouden. Iets verder in perspectief liggen de plannen voor internationale uitwisselings en/of trainingsprogramma's. Zei er iemand dat we niet meer mogen dromen?

Het laatste deel van de vergadering ging naar een boeiende samenvatting door David Miers (UK) van een internationaal onderzoek naar herstelgerichte projecten én naar een toelichting door enkele mensen aangaande de meest recente evoluties in hun land. Bij dit laatste trof mij de grote gedrevenheid van onze collega uit Bulgarije, nochtans werkend in erg moeilijke omstandigheden. Zij hopen in de loop van volgend jaar een internationaal congres te organiseren. Mij dunkt dat wij daar veel zouden kunnen gaan opsteken. Wij houden u in elk geval op de hoogte.

Leo Van Garsse
Implementator Suggnomè

“SAMENSPRAAK”
14 december 2001

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Markiesgebouw, zaal 100
Markiesstraat 1
1000 Brussel

*Thema: Homologatie van overeenkomsten door de magistratuur: een veiligheid, een absolute noodzaak
of een onterechte recuperatie?*

Programma

- 12.30 u Welkom en broodjeslunch.
- 13.15 u Inleiding door de Heer Chr. Maes, Advocaat-Generaal te Gent en auteur van het -
voorontwerp van wet houdende antwoorden van delinquent gedrag door minderjari-
gen.
- 13.45 u Opening van de discussie door enkele kritische inleiders.
Vraagstelling en debat.
- 16.30 Einde

Inschrijven kan via bijgevoegde inschrijvingsstrook, te bezorgen aan het secretariaat van Suggnomè vóór

4 december 2001.

Bijkomende inlichtingen kunnen jullie verkrijgen bij Noëlla Verreth op het secretariaat van Suggnomè.

INSCHRIJVINGSTROOK

SAMENSPRAAK 14 december 2001

Hiermee bevestig ik dat ik,

.....

.....(naam)

aanwezig zal zijn op 14 december 2001.

Handtekening